

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 58 · 10. mars
Sesjonen 2020–2021

Møte onsdag den 10. mars 2021 kl. 10

President: Morten Wold

Dagsorden (nr. 58):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Presidenten vil av smittevern hensyn foreslå at publikumsgalleriet holdes stengt også under dagens møte. – Det anses vedtatt.

Representanten Bjørnar Moxnes, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Representanten Nicholas Wilkinson vil fremsette et representantforslag.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:00:30]: Jeg har den glede å fremme et forslag fra Kari Elisabeth Kaski, Lars Haltbrekken, Torgeir Knag Fylkesnes og meg selv om å utarbeide en klimaplan for helsesektoren. Jeg ber om at forslaget blir sendt til helsekomiteen.

Presidenten: Representanten Terje Halleland vil fremsette et representantforslag.

Terje Halleland (FrP) [10:01:01]: Jeg har gleden av å fremme et representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Gisle Meininger Saudland og meg selv om nei til elektrifisering av sokkelen med strøm fra land.

Presidenten: Representanten Nils Kristen Sandtrøen vil fremsette et representantforslag.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [10:01:28]: Stadig færre ungdommer får sommerjobb. På vegne av representantene Terje Lien Aasland, Rigmor Aasrud, Kirsti Leirtrø, Torstein Tvedt Solberg og meg selv vil jeg derfor sette fram et forslag om rask og systematisk rekruttering for å sikre ungdom sommerjobb i landbruket.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:01]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at statsrådene Jan Tore Sanner, Dag Inge Ulstein og Henrik Asheim vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Eigil Knutsen.

Eigil Knutsen (A) [10:02:29]: Jeg var fristet til å stille spørsmålet til nestlederen i Høyres programkomité, men siden vi i Stortinget forholder oss til de konstitusjonelle ansvarsområdene, går spørsmålet mitt til finansministeren her i dag.

Året vi har lagt bak oss, har satt rekord i mye – rekordhøy ledighet, rekordlav styringsrente, rekordmange krisepakker til behandling i Stortinget på kort tid, mange har opplevd et rekorddårlig år. Men øverst ved bordet vet vi at det sitter flere som også har slått rekord på rekord: Børsen har innhentet seg rekordraskt, det har blitt satt rekord i netto bankinnskudd, og DNB meldte om at november hadde den høyeste netto-tegningen i aksjefond fra norske personkunder noen gang. Tall fra nasjonalregnskapet viser at nordmenn i snitt har gått 24 000 kr i pluss. Med andre ord: Pandemiregnskapet er positivt for mange, og de som hadde mest fra før, har fått mer, mens de som hadde minst fra før, har fått mindre.

Så kan det se ut som om Høyre lever i den villfarelse at det er nød blant kapitalistene i Norge under krisen, for Høyres programkomité vil nemlig gi full aksjerabatt i formuesskatten, selv etter å ha senket skatten på aksjeformuer to ganger i løpet av pandemiåret. Aksjeformuene til virkelighetens Adam, Jeppe og Henrik, som vi kjenner fra TV-serien Exit, skal altså ikke telles med når skatteregningen gjøres opp.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvorfor mener han at aksjeformuene til de virkelige personene som utgjør Exit-karakterene Adam, Jeppe og Henrik, ikke skal beskattes?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:04:17]: I den situasjonen vi er i nå, i en pandemi, som også har ført til en økonomisk krise, er det aller viktigste at vi slår ned smitten, og at vi etter hvert får aktiviteten opp i næringslivet. Når regjeringen over tid har ønsket å trappe ned skatten på arbeidende kapital, er det fordi vi også trenger privatpersoner som investerer sine egne penger i norske arbeidsplasser. Regjeringen er opptatt av at vi skal ha et sterkt norsk privat eierskap. Vi ønsker å likebehandle norske og utenlandske eiere i større grad. Jeg synes det er et paradoks at hvis en engelsk kapitalist investerer i et norsk selskap, betaler man ikke skatt på arbeidende kapital, da betaler man ikke formuesskatt, mens en norsk eier gjør det. For regjeringen handler dette om at vi ønsker et sterkt norsk privat eierskap, at vi ønsker å spre makt, at vi ønsker en bedre balanse mellom stat og kommune.

Så er det også slik at vi må sørge for å bekjempe ulikhet, sørge for å løfte dem som har mistet jobben, løfte dem som lever på lav trygd eller lav inntekt. Det har regjeringen også gjort gjennom mange målrettede

tiltak, bl.a. ved å øke barnetrygden kraftig, ved å satse på billigere barnehager for dem med de laveste inntektene. Men det aller viktigste er at vi sørger for at folk har en jobb å gå til, og når vi senker skatten på arbeidende kapital, er det for å sørge for at man har mer privat kapital som kan investeres i norske arbeidsplasser.

Eigil Knutsen (A) [10:06:18]: Sannheten er at den viktigste årsaken til økende ulikhet i Norge er at de rikeste blir rikere, og at de drar fra oss andre. Likevel, for finansieringen av velferden er det rett at man må få flere i jobb. Men så viser jo tallene at regjeringen ikke klarer å gjøre noe med kjernen av problemet. Antall unge som havner utenfor jobb, øker hvert år under høyre-regjeringen. Arbeidslivet trenger disse unge folkene desperat, og det koster samfunnet enorme summer at de står utenfor. Økonomer kaller problemet «elefanten i handlingsrommet», kanskje fordi problemet har blitt så stort. Antallet unge uføre er doblet. Da vil jeg spørre finansministeren helt tydelig her i dag om han er fornøyd med regjeringens resultater de siste åtte årene for å øke sysselsettingen blant unge.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:07:07]: Svaret på det er nei. Det er urovekkende at man har en stor andel ungdom som er helt eller delvis utenfor arbeidsmarkedet.

Så er jeg glad for at representanten nå går til årsaken til problemet, for ofte handler debatten om ulikhet mer om symbolene enn den reelle årsaken, og den reelle årsaken er bl.a. at altfor mange unge mennesker har droppet ut av videregående skole. En av de viktigste satsingene regjeringen har, er at flere ungdommer skal få fagbrev, flere skal ha muligheten til å studere. Der ser vi nå at pilene går i riktig retning. Det er færre som dropper ut, flere som fullfører, og også under denne krisen har vi iverksatt ekstraordinære tiltak for at flere ungdommer skal få kompetanse.

Jeg tror vi må erkjenne at dette ikke er gjort over natten. Det er ikke gjort over natten å få ned andelen unge som går på uføretrygd. Men en langsiktig satsing på kompetanse, bl.a., kan bidra til at flere kommer i jobb.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Eigil Knutsen.

Eigil Knutsen (A) [10:08:16]: Nei, det er ikke gjort over natta, men nå har det snart gått åtte år, og nå har jo regjeringen også hatt en krise med kraftfulle krisetiltak som de kunne benyttet til å prøve å redusere forskjellene.

I ett år har regjeringen blitt utfordret gang på gang om å utforme krisetiltak som sikrer arbeidsplassene på en rettferdig måte uten at fellesskapets penger går i

lommene til eierne. I begynnelsen sa regjeringen at krav mot utbytte, bonuser og lederlønninger ikke kom til å være nødvendig fordi bedriftene kom til å slite sånn at det ikke var aktuelt. Men nå trenger vi ikke lenger å forholde oss til antakelser. Flere store selskaper har permittert eller sagt opp ansatte samtidig som de får koronastøtte fra fellesskapet. Spørsmålet mitt er: Hvorfor vil finansministeren fremdeles ikke stramme inn med krav knyttet til å betale utbytter eller gå til oppsigelser, som krav i kriseordningene?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:09:05]: La meg være helt tydelig: De som permitterte arbeidstakere, og hvor bedriften ser ut til å ha gått svært godt, og så tar store utbytter, bør betale pengene tilbake. Det vet vi at en del av dem som tok ut permitteringer, har gjort, og vi vet også at det er flere av de bedriftene som fikk kompensasjon, og som allikevel har gjort det bra, som har betalt tilbake. Det står det stor respekt av.

Så er spørsmålet om vi hadde løst dette problemet ved å innføre et forbud mot å ta utbytte. Jeg tror ikke det. For hvor lenge skulle det vare? Mener representanten at det skal vare til juli, august, september, oktober? Hvis man legger et midlertidig forbud mot å ta utbytte, skyver man bare på det, og så kan man ta utbytte når det er over.

Det er også slik at en del småbedriftseiere trenger utbytte for å kunne leve – det er deres inntekt. Det er det de trenger også for å betale sine skatter.

Presidenten: Cecilie Myrseth – til oppfølgingsspørsmål.

Cecilie Myrseth (A) [10:10:32]: Det som også har vært utfordrende og heller ikke helt rettferdig, handler om kompensasjonsordningen til bedriftene. Det er mange vi har hatt mål om å berge, som ikke har fått den støtten de trenger for å overleve.

Et godt eksempel på det er gründer Inge Johnsen, som driver Lian Restaurant i Trondheim. Etter 16 år må han nå legge ut livsverket sitt for salg. Det handler om at pandemien og mangelen på målrettede tiltak har ført til at det nå er stopp for han.

Dette eksemplet er dessverre bare ett av mange, og Arbeiderpartiet har mange ganger tatt til orde for at man må få på plass et ekstra tilskudd for disse bedriftene, altså en omsetningsbasert ordning.

Mitt spørsmål er: Når vil regjeringen sørge for at man får på plass ordninger som sikrer bedrifter som denne restauranten, og vurdere tiltak som Arbeiderpartiet har fremmet flere ganger?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:11:44]: Det har vært et godt samarbeid i Stortinget mellom alle partier om de

ordningene som vi har fått på plass. Regjeringen har også vært tydelig på at hvis man skal ha en søknadsbasert automatisert tilskuddsordning, er det ikke slik at man kan treffe helt på millimeteren. Det betyr at noen faller utenfor. Det er også bakgrunnen for at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i to omganger nå har blitt enige om betydelige midler som går via kommunene, for kommunene kan ta høyde for forskjellene mellom bedriftene og kan også se hvem som blir sterkest rammet. Før jul ble vi enige om 250 mill. kr, og nå i den siste pakken nesten 2 mrd. kr, ca. 1,8 mrd. kr, som fordeles ut via kommunene.

Jeg ser at mange av de kommunene som har fått de pengene, betaler dem raskt ut – og de pengene treffer, og da blir det også mer rettferdig.

Presidenten: Cecilie Myrseth – til oppfølgingsspørsmål.

Cecilie Myrseth (A) [10:12:49]: Utfordringen er jo at man i altfor liten grad har vært villig til å lytte. Man er enda heller ikke villig til å justere ordningen slik at den skal bli bedre, mer treffsikker. Derfor ser vi gang på gang eksempler på altfor mange bedrifter som faller mellom to stoler, fordi man ikke gjør nødvendige justeringer. Vårt forslag om en omsetningsbasert ordning er ett sånt. Vi har også hatt forslag om egne tiltak for gründere, fordi man ser at dette er bedrifter, særlig oppstartsbedrifter, som har gjort akkurat det vi har bedt dem om å gjøre, enten det er grønn omstilling eller hva det skulle være – og så faller de mellom to stoler. Problemet er at regjeringen har det samme standardiserte svaret hver gang, og det er: Vi har så bra ordninger at vi ikke kan gjøre justeringer, for det vil være krevende.

Så jeg spør igjen: Når vil regjeringen være villig til å gjøre nødvendige justeringer ut fra de konkrete forslagene som er fremmet her i Stortinget, som også næringsen selv sier ville ha truffet bedre?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:13:52]: Med all respekt – det har vært store justeringer og tilpasninger i løpet av denne krisen og også iverksatt en rekke ulike ordninger. Det som er problemet med Arbeiderpartiet, er at Arbeiderpartiet snur kappen etter vinden. I perioder der mange ønsker mer penger, ønsker Arbeiderpartiet høyere tak, mer romslige ordninger. Er det noen oppslag om at noen har fått for mye, ønsker Arbeiderpartiet å stramme inn. Er det noe næringslivet nå trenger, er det en konsistent politikk. Vi har fått på plass gode ordninger, og vi ser at Norge er blant de land i verden som har klart seg best.

Så vet jeg, for jeg lytter til bedrifter, jeg lytter til arbeidstakere, at det er mange som sliter. Det er mange som har sett at livsverket deres har falt i grus. De ord-

ningene vi har, har reddet mange arbeidsplasser, men vi må erkjenne at i en så dyp krise som vi nå er i, som er den største krisen i moderne tid, er det også noen bedrifter som ikke klarer seg.

Presidenten: Sigbjørn Gjelsvik – til oppfølgings-spørsmål.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:15:02]: Det er mange arbeidsfolk og bedrifter rundt omkring i Norge som er hardt rammet av pandemien. Inge Johnsen, som det ble referert til her i stad, har selv pekt på overfor TV 2 at det hadde vært behov for både mer forutsigbarhet i de virkemidlene som kommer, mer fleksibelt ved at staten kan dekke mer av permitteringskostnadene, noe Senterpartiet har tatt til orde for, og redusert moms, som Senterpartiet også har tatt til orde for. Det statsråden må ta inn over seg, er at det er bedriftsledere rundt om i Norge som nå står i fare for å miste livsverket sitt. Noen gir opp. En kan snakke om de ordningene som er etablert, men virkeligheten rundt om i Norge er at virksomheter som gikk bra fram til pandemien satte inn, nå må gi opp fordi ordningene ikke er gode nok. Hvorfor har ikke regjeringen vært villig til eksempelvis å være med på forslaget om redusert momssats, avlaste permitteringskostnadene mer og andre tiltak som kunne ha reddet bedrifter fra å gå konkurs?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:16:13]: Jeg registrerer at nå er det flere representanter som ønsker gunstigere ordninger. For et par uker siden var lyden en annen. Da ønsket man å stramme inn. Jeg mener vi har hatt et godt samarbeid mellom regjering og storting, og mellom partiene i Stortinget, og at vi har funnet gode ordninger. Jeg mener at Senterpartiet har kommet opp med flere gode forslag. Arbeiderpartiet har gjort det samme, og samlet sett har man funnet ordninger som jeg mener treffer rimelig bra.

Så må vi også erkjenne at i en krise som dette er det bedrifter som vil gå konkurs, selv om det er færre konkurser både i 2020 og så langt i 2021 enn det det har vært før. Mange har utsatt skatt og har av den grunn heller ikke fått konkursbegjæring. Vi vurderer de økonomiske ordningene hele veien, og jeg har sagt fra krisen startet, at de økonomiske virkemidlene kommer til å vare så lenge krisen varer, men de må også tilpasses smitteverntiltakene, for vi kan ikke ha økonomiske tiltak og smitteverntiltak som trekker i stikk motsatt retning.

Presidenten: Kari Elisabeth Kaski – til oppfølgings-spørsmål.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:17:36]: Representanten Knutsen startet sitt spørsmål med å referere til Exit,

og jeg kan anbefale Stortinget å ta en titt på den serien hvis man vil kjenne litt på sin indre sosialist, for det gir det i alle fall stor grunn til, tror jeg, når man ser det forbruket og den rikdommen som er der. Vi feirer nå – om man kan kalle det feiring – ettårsjubileum for at pandemien traff Norge, og nedstengingen. Det er også et år siden regjeringen la fram sin første krisepakke. Der var det bare tiltak for bedrifter. Det var utsatt betaling av formuesskatt. Siden har regjeringen også kuttet i formuesskatten både i revidert og i statsbudsjettet. Likevel har ikke det noen konsekvenser eller påvirkning på økonomien eller arbeidsløsheten, som også en studie fra London School of Economics viste rett før jul.

Mitt spørsmål til Sanner er: Hvordan tror Sanner at krisepakkene og konsekvensene av dem ville sett ut hvis regjeringen hadde fått gjennomslag for sin krisepolitikk for et år siden?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:18:46]: Bare for å friske opp hukommelsen noe: Den krisepakken vi la frem den uken da Norge stengte ned, ble laget før beslutningen om at Norge skulle stenges ned, ble tatt. Det tar litt tid fra man starter arbeidet med noen tiltak, og til de legges frem for Stortinget. Så den første krisepakken – og det sa vi på pressekonferansen også – ble laget før beslutningen om nedstenging ble tatt. Vi varslet samme dag at det ville komme nye tiltak fordi det var nødvendig. Den helgen da alle partiene satt på Stortinget og forhandlet om tiltakspakken, satt statsministeren og jeg og diskuterte en ny pakke på 100 mrd. kr.

Vi kan nå si at de tiltakene som er iverksatt både på smitte og på den økonomiske siden, har bidratt til at Norge er blant de land i verden som har klart seg best. Jeg mener en viktig grunn til det også er at det har vært et godt samarbeid mellom storting og regjering og mellom partiene i Stortinget. Sammen har vi klart det.

Presidenten: Kari Elisabeth Kaski – til oppfølgings-spørsmål.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:19:54]: Jeg er fortsatt litt nysgjerrig, for finansministeren viser til at de satt og diskuterte en krisepakke 2. Det var bankpakken som ble diskutert da – lånegarantier for bankene for nettopp å kunne støtte opp under bedriftene. Fra regjeringens side kom det for et år siden ingen initiativer til hvordan man skulle sikre inntekter til arbeidsfolk. Akkurat i dag er det 200 000 mennesker som søker arbeid. Mange av dem går langtidsledig. Mange kjenner virkelig at det strammer privatøkonomisk, man sliter med å få det til å gå rundt. Den situasjonen ville vært langt mer dramatisk hadde det ikke vært for opposisjonen, som faktisk fikk gjennom bl.a. økt dagpengesats. Av andre tiltak for arbeidsfolk lå det ingenting i krisepakken som kom for et

år siden. Krisepakken etter det var bankpakken for næringslivet. Det har vi stått samlet om, men jeg tror finansministeren bør kunne være enig med meg i at forskjellene i Norge ville økt langt mer dramatisk om det først og fremst var utsatt formuesskatt og kutt i formuesskatten som var krisepolitikken.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:21:03]: Jeg bare merker meg at når det kommer forslag fra regjeringen, sier SV at det står vi samlet om, men når det er alle partiene i Stortinget, er det opposisjonen. Sannheten er jo at det var opposisjonen og regjeringspartiene som forhandlet og ble enig. Når regjeringspartiene i Stortinget er enig, betyr det også at regjeringen er enig. Da vi jobbet med en bank- og obligasjonspakke på 100 mrd. kr, var ikke det for å redde bankene. Det var for å redde arbeidsplassene. Det er slik at i den krisen vi er i nå, er det ikke bankene som er problemet, bankene er en del av løsningen. Da vi fikk på plass statsgaranterte lån med 90 pst., var ikke det for å redde banken, det var for å redde bedriften, for å redde arbeidsplassene. Vi ser også at med de ordningene samlet sett er det vel nå om lag 20 mrd. kr som er blitt benyttet av de statsgaranterte lånene og obligasjonene, og det har bidratt til at man har hatt et bedre og mer velfungerende finansielt system, som er viktig for bedrifter og arbeidsplasser.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Presidenten ber representantene respektere taletiden. Når den er 1 minutt, er den ikke 1 minutt og 10 sekunder.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:22:14]: Det var bra finansministeren ble stående.

Dommedagsprofetiene står i kø i regjeringens perspektivmelding, som nylig ble framlagt. Under framleggelsen sa statsministeren at det som spiser opp handlingsrommet, er at folk lever lenger – litt av en melding for pensjonistene å få.

Fremskrittspartiet er grunnleggende uenig: Det er helt fantastisk! Mange eldre er sprekere enn noen gang, bidrar i frivillig arbeid og står på for å hjelpe barn og barnebarn. De skal ikke ha dårlig samvittighet. De skal være stolt over det velferdssamfunnet de har bidratt til å bygge opp.

Hvorfor ble velferdssamfunnet bygd opp? Hva var kjernen? Det var utdanning, helsetjenester, hjelp til eldre og syke som trengte det, og pensjon var utgangspunktet for opprettelsen av folketrygden i 1967.

Når man leser regjeringens perspektivmelding, er verden snudd fullstendig på hodet. Det som var utgangspunktet for at man lagde en velferdsmodell, blir definert som problemet, mens man bruker masse penger på mye som ikke er kjernevirksomhet. Utgifter til

dette diskuteres ikke som et problem, enten det er snakk om bistand, innvandring eller integrering, som i denne meldingen er sporadisk nevnt. I 2017, da Fremskrittspartiet var med på å legge den fram, ble temaet viet et eget kapittel. Symboltiltak på klimaområdet er uten dokumentert effekt på globale utslipp.

Hvorfor bruker regjeringen energien i perspektivmeldingen på å gi eldre og pensjonister dårlig samvittighet, når de burde fått honnør og respekt for å ha skapt den enorme rikdommen og velferden landet vårt har? Hvorfor gjøres grunnlaget for velferdsmodellen vår, som pensjon, helsetjenester og eldreomsorg, til Norges problem, istedenfor å gå løs på å kutte i oppgaver som ikke er velferdssamfunnets kjernevirksomhet, som f.eks. bistand, innvandring og symbolske klimatiltak?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:24:03]: La meg starte med én ting jeg er enig i i det representanten Listhaug sa, og det er at våre eldre skal være stolte. Det er slik at det velferdssamfunnet vi nyter godt av i dag, er bygget opp av dem som gikk før oss, av våre foreldre, av våre beste-foreldre og av deres foreldre igjen. Vi skal være dypt takknemlig for det velferdssamfunnet de har utviklet.

Jeg håper representanten Listhaug bruker litt mer tid på å lese perspektivmeldingen. Da vil representanten nemlig komme frem til en helt annen historie enn den som nå ble presentert. Perspektivmeldingen handler ikke om å gi noen dårlig samvittighet, men den handler om hvordan vi skal trygge velferden – for våre eldre, for våre barn og for våre barnebarn. Det er det perspektivmeldingen handler om. Det handler om den grunnleggende forvaltertanken om at vi har et ansvar for å sørge for at våre barn og barnebarn arver et samfunn som er minst like godt som det vi selv overtok. Det er det som er det grunnleggende.

Så peker vi i perspektivmeldingen på at vi har noen utfordringer foran oss. Det ene er klimakrisen. Det andre er at oljeinntektene kommer til å gå ned, uavhengig av hvem som sitter ved makten, og det tredje er at det blir færre yrkesaktive i tiden som kommer, at andelen yrkesaktive går ned. Det er det som er hovedutfordringen jeg har pekt på, det er ikke de eldre. Nei, de skal være stolte. Det er deres velferd vi ønsker å trygge, deres pensjoner vi ønsker å trygge, men det er en utfordring at det er for få som er i arbeid.

Skal vi sikre velferdssamfunnet vårt, ikke bare frem til neste valg, men også i tiårene som er foran oss, må vi sørge for at det er flere som er i jobb. Det er arbeid som bærer velferden vår, og det er det perspektivmeldingen handler om. La meg bare avslutte med også å legge til at vi har verdens beste utgangspunkt for å kunne håndtere de hovedutfordringene vi adresserer.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:26:09]: Da er vi uenige om det. Men det er ikke noe nytt at pessimisme er knyttet til framtiden. Helt siden 1980-tallet har vi hørt at oljealderen snart er slutt. Siden den gang har vi hatt en eventyrlig utvikling på norsk sokkel. Statfjordfeltet, som skulle vært stengt ned, har fortsatt produksjonen i flere år til. «De store funnene på norsk sokkel er over», har vi hørt før. I 2011 fant man gigantfeltet Johan Sverdrup, som i løpet av 16 måneders drift nedbetalte investeringene på 83 mrd. kr.

Verden kommer til å trenge olje og gass i all overskuelig framtid. Stenger vi ned eller lar andre få lov til å produsere olje, sender vi den produksjonen til Russland og sjeikene i Midtøsten. Dette kan i verste fall bety større utslipp. For Norge betyr det at både landet og befolkningen blir fattigere.

Oljenæringens framtid og muligheter er et politisk valg. Halvparten av våre ressurser er ikke oppdaget. Hvorfor avskriver regjeringen oljenæringen? Er finansministeren enig i at det er et politisk valg om man vil legge til rette for letevirkosomhet i nye og gamle områder og utnytte ressursene på sokkelen?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:27:14]: La meg starte der representanten startet. Jeg er ikke pessimist. Jeg er optimist. Jeg er optimist fordi jeg har tro på Norge. Jeg har tro på arbeidskraften, jeg har tro på at vi skal klare å få det til.

Men vi kan ikke stikke hodet i sanden og late som om utfordringene ikke er der. Det er en realitet at det blir færre i yrkesaktiv alder. Det er en realitet at oljeinntektene går ned. Det handler ikke om å avskrive olje- og gassvirkosomheten. Nei, vi viser tvert imot at vi både kan nå Paris-målene og lete etter olje og gass på norsk sokkel fordi olje- og gassproduksjonen kommer til å gå ned mot 2050. Vi viser tvert imot at dette går i hop. Vi må se økonomi, olje- og gassvirkosomhet og klima i sammenheng. Vi viser, tross de usikre scenarioene som er, at dette går i hop, og jeg har tro på at vi skal klare det.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Sylvi Listhaug.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:28:15]: Mens regjeringen mener at kjernen i velferdsmodellen vår, eldreomsorg, helse og pensjoner, er problemet, har regjeringen tydeligvis ikke noe problem med hvilke kostnader Norge har forbundet med innvandring og integrering. Norge brukte over 15 mrd. kr på innvandring og integrering i 2020 – bare på budsjettposter direkte knyttet til dette. Regjeringen påstår i meldingen at innvandring er lønnsomt. Det er mildt sagt å føre folket bak lyset. I så fall antar regjeringen i sin melding at innvandringen framover vil komme fra land som ligner på Norge. Dette har

ingen støtte i SSBs befolkningsprognose, som viser at 85 pst. av innvandringen vil komme fra land utenfor Europa og med en bakgrunn som gjør integrering krevende. I perioden 2010–2019 medførte 203 000 ikke-vestlige innvandrere som var kommet til Norge, en utgift på over 2 300 mrd. kr, i et litt større perspektiv.

Regjeringen sier at pensjon er problemet, og gir pensjonistene dårlig samvittighet. Hvorfor er ikke utgifter til innvandring og integrering også et problem?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:29:22]: Jeg skjønner ikke hvorfor representanten gjentar på inn- og utpust at regjeringen skulle mene at pensjon og pensjonister er et problem. Det er feil. Jeg er like stolt av den jobben de har gjort gjennom sitt yrkesaktive liv og bygget opp velferdssamfunnet vårt.

Når det gjelder innvandring, er det langt mer nyantert enn det representanten presenterer. Det vi skriver, er at innvandrere fra Afrika, Asia, Latin-Amerika og Øst-Europa utenfor EU mottar ganske mye mer økonomisk enn de bidrar med gjennom livsløpet, mens innvandrere fra land som ligner mer på Norge, som USA, Canada, Australia, New Zealand og EU-landene bidrar mer i form av skatter enn det de mottar i overføringer.

Ja, vi har noen utfordringer når det gjelder integrering, men vi ser også at integreringspolitikken virker. Det som særlig virker, er utdanning. Vi ser at norskfødte med innvandrerbakgrunn gjør en imponerende sosial reise i utdanningssystemet vårt. De deltar i høyere utdanning, og døtrene har en langt høyere yrkesdeltakelse enn sine foreldre.

Presidenten: Sylvi Listhaug – til oppfølgingsspørsmål.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:30:28]: Bare noen setter ordet «klima» på en idé eller et produkt, ser det ut til at offentlige penger sitter løst. Norge har allerede krasjlandet på Mongstad og brukt mange milliarder kroner på det. Nå er vi snart i gang med Langskip.

Hvis CO₂-fangst og lagring er lønnsomt og noe hele verden etterspør, hvorfor tar ikke Shell, Total og Equinor, oljeselskapene selv, risikoen, men vil skyve en stor del av regningen over på norske skattebetalere? Dette er selskaper med masse kapital. Hvorfor skal norske skattebetalere finansiere elektrifisering av sokkelen, som vil gi dyrere strøm for folk flest og industrien på land? 50 mrd. kr kommer pengesluket til å koste. På verdens klima har det ingen dokumentert effekt, og Norge har heller ingen egen atmosfære.

Fremskrittspartiet er bekymret for at mange aktører nå er på jakt etter å stikke sugerøret inn i statskassa og hente ut penger til symbolske klimatiltak. Regjeringen og Høyre foreslår en ekstrem CO₂-avgift, som vil

ramme knallhardt. Hvorfor skal vi kutte i pensjoner og gi eldre og syke økte egenandeler, mens vi kaster milliarder etter symbolske klimatiltak uten dokumentert effekt?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:31:34]: La meg først si at jeg er glad for at vi har en alliert i at det ikke skal være altfor store sugerør inn i statskassen. Vi skal passe på skattebetalernes penger.

Jeg er også helt enig i at vi skal stille krav også til klimatiltakene. Vi skal ha en kostnadseffektiv klimapolitikk, og vi må også se på resultatene av den.

Når det gjelder CCS, som handler om å ta vare på CO₂, mener jeg at det er et viktig prosjekt. Vi kjenner jo også fra andre prosjekter at på store, nye teknologiske prosjekter er det ofte behov for en kombinasjon av statlig og privat kapital.

Ja, staten bidrar med betydelige beløp i CCS-prosjekter, men jeg mener at det er en nødvendig og riktig investering. Klimakrisen er en av våre største utfordringer. Da må vi også være villige til å bruke penger på det. Men vi skal – og der er jeg enig med Fremskrittspartiet – stille krav om resultater.

Presidenten: Christian Tybring-Gjedde – til oppfølgingsspørsmål.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:33:04]: Oppfølgingsspørsmålet er til bistandsministeren.

De siste fire årene har Norge brukt ca. 150 mrd. kr på bistand. Perspektivene i den fremlagte meldingen er en årlig økning på 0,8 pst., dvs. at vi skal bruke 200 mrd. kr de neste fire årene – på topp av alle OECD-land og langt mer enn FNs målsetting. Norge bruker nær 6 mrd. kr på NGO-er. I Danmark bruker de 2,5 mrd. kr og i Sverige 2 mrd. kr, så vi bruker altså tre ganger så mye som de andre landene.

I all industri setter man krav om mål og en strategi for å nå dem, ellers får det konsekvenser. I bistandsindustrien har man ingen mål, ingen måleparametre og ingen strategi. Det stilles ingen krav, og det får heller ingen konsekvenser. Allikevel fortsetter regjeringen å pøse inn penger i denne sektoren.

Mener ministeren at dette er en klok prioritering for bruk av skattebetalernes penger?

Statsråd Dag-Inge Ulstein [10:33:58]: Den situasjonen verden står overfor nå, har ført mer enn 100 millioner flere mennesker inn i fattigdom. Rapporter som har kommet bare de siste dagene, bl.a. fra Uganda, viser at det er 14 ganger større sannsynlighet for dødelighet for barn og tidlig graviditet for jenter mellom 14 og 19 år. Det er en dobling av antall mennesker som lever med sult på en måte som gjør at de står i fare for å dø.

Norges bidrag bl.a. på det globale helsefeltet har vært med og reddet liv i tiår. Jeg lurer på om representanten vet hva NGO står for. Det er nettopp de organisasjonene som til tross for en pandemi har stått i frontlinjen og jobbet for å redde liv og forebygge pandemien, og vært med på å bygge kapasitet i de landene der de ikke har denne kapasiteten.

Jeg er utrolig stolt av det som dette stortinget har vært med på å beslutte, som gjør at vi når fram, og er med på å bygge opp kapasitet for å motvirke de dramatiske konsekvensene pandemien har. Dette er kun om pandemien – det er mange andre felt vi også kan være veldig stolte av.

Presidenten: Christian Tybring-Gjedde – til oppfølgingsspørsmål.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:35:04]: Jeg takker for det naive svaret fra ministeren.

Hovedmottakerne av norsk bistand er land i Afrika sør for Sahara. Bistanden har ingen relevante måleparametre, befolkningsveksten er enorm, fattigdommen øker, antall folk som sulter, øker, korrupsjonen øker, undertrykkelsen av kvinner fortsetter, og flyktningstrømmen øker. Avhengigheten av bistand øker også. Land vi ga bistand til på 1970-tallet, gir vi fremdeles bistand til nå, 50 år senere.

Når alle måleparametre for suksess slår feil, må man bytte strategi, ikke sprøyte enda mer penger inn og bruke som en slags unnskyldning hvor mange man redder, når problemene blir større og større og vokser og vokser. Det er åpenbart at man har valgt gal strategi – istedenfor å gjøre landet uavhengig av bistand, skape arbeidsplasser og skape økonomisk vekst. Det er måten å gjøre det på, ikke sprøyte inn enda mer penger.

Mener bistandsministeren at det fremdeles er en god måte å bruke skattebetalernes penger på, når resultatet ikke er at vi redder noen mennesker her og der, men at det store makrobildet er at det faktisk blir verre i Afrika?

Statsråd Dag-Inge Ulstein [10:36:09]: Nå er det slik at utviklingssamarbeidet og mange av bistandsorganisasjonene har enorme krav til dokumentasjon og oppfølging. Vi la i høst fram resultatportalen, som både Fremskrittspartiet og andre parti har vært med og tilrettelagt for, som viser nettopp de gode resultatene i land sør for Sahara og i partnerlandene våre i Asia og Latin-Amerika.

Jeg ønsker egentlig bare å vise til at her er det mye som blir sagt, som ikke stemmer. Det er veldig mange tydelige måleparametre, og det er gode resultat, og det ligger veldig strenge krav og føringer nettopp til resultat i de investeringene vi følger. Jeg er utrolig trygg på at

dersom representanten hadde tatt seg litt mer tid til å gå inn og se på bl.a. resultatportalen, ville han også ha oppdaget det.

Presidenten: Vi går over til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:37:21]: Folk i nord har blitt oversett, overprøvd og overkjørt av denne regjeringen i sju år nå. Den nordnorske landsdelen har opplevd en voldsom sentralisering av offentlige tjenester, en ser det på område etter område. Når SSB nå kommer med sine nye tall, ser vi at den nordnorske landsdelen tømmes for folk, og det er ikke bare bygdene og de små stedene, men det er også store byer, sånn som Tromsø, som har befolkningsnedgang. Hvis vi tar årene 2019 og 2020, var befolkningsnedgangen i den nordligste landsdelen på 7 746. Det var 7 746 flere mennesker som flyttet ut av den nordligste landsdelen, enn som flyttet inn, ifølge SSB – altså en massiv sentralisering.

I perspektivmeldingen til regjeringen finner vi ikke ett ord om den nordligste landsdelen. Det er ikke noen analyse av hva slags betydning det har for Norge at en landsdel tømmes for folk, at man opplever en sånn kraftfull sentralisering. Dette har man ikke tatt seg tid til å vurdere i et 20-, 30-, 40-årsperspektiv: Hvis man fortsetter denne utviklingen, hva betyr det for norsk økonomi? Hva betyr det for landet vårt hvis den sentraliseringen vi nå har, fortsetter?

Da er min utfordring til finansministeren: Når en finansminister skal legge fram en perspektivmelding som skal handle om hvilket Norge vi skal ha framover, hvilke utfordringer vi har med tanke på økonomien, demografien, klima, internasjonal forflytning – enormt med temaer – hvorfor mener finansministeren det ikke er relevant å ta opp den enorme sentraliseringen vi nå ser? Vil finansministeren her komme med noen nye grep for å snu den utviklingen som vi ser spesielt i den nordligste landsdelen?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:39:14]: Det er ikke helt riktig, det Trygve Slagsvold Vedum sier, at man ikke har berørt utfordringene knyttet til sentralisering. Det er adressert i perspektivmeldingen. Det vi også viser, er at sentralisering ikke er noe som har kommet de siste fire eller åtte årene, det har vært en realitet også i alle de stortingsperiodene hvor Senterpartiet har sittet i regjering. Uavhengig av hvem som har sittet i regjering, har det vært en sentralisering.

Det er også slik at i perioder hvor man har hatt høy innvandring, har det vært en god befolkningsvekstutvikling også i Nord-Norge, mens i de siste årene, hvor man har hatt lav innvandring, betyr det også at flere kommuner opplever befolkningsnedgang. Det er også

et element i dette, at innvandring har bidratt til å trygge bosettingen, mens stram innvandringspolitikk, lav innvandring, har bidratt til færre folk.

Jeg mener at det viktigste vi gjør for å sikre at folk kan bo over hele landet, er å sikre en god næringspolitikk. Er det én landsdel som virkelig har vist kraft og vekst under vår regjeringsperiode, er det Nord-Norge. Nord-Norge har hatt en god vekst, god utvikling i sitt næringsliv, men det har vært én utfordring, og det er tilgang på kompetanse, tilgang på kompetent arbeidskraft. Bedriftene har ikke fått tak i den arbeidskraften de trenger. Det er grunnen til at regjeringen også satset på kompetanseløft, fra barnehage, skole, innenfor yrkesfaglig utdanning og høyere utdanning, nettopp for å sikre at bedriftene kan få mer arbeidskraft. Det viser også en del av disse undersøkelsene, at en av grunnene til at bedriftene ikke har kunnet investere mer, ikke har kunnet ansette flere, er at de ikke har fått tak i den arbeidskraften de trenger. Her må vi se sammenhengene. Satsing på næringspolitikk, satsing på kompetanse er en satsing på Nord-Norge.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:41:20]: Her snakker finansministeren seg bevisst eller ubevisst bort når det gjelder befolkningsutviklingen i de tre nordligste fylkene. Det tallet jeg brukte, var 7 746 netto utflytting fra de tre nordligste fylkene, altså som har flyttet ut fra de tre nordligste fylkene. Befolkningstallet har gått ned med ca. 4 000. Så det er ikke riktig det som Jan Tore Sanner sier, at det er på grunn av innvandring at en har hatt denne utviklingen. Netto utflytting av landsdelen er på 7 746 personer.

Så sier Brandtzæg-utvalget at noe av problemet er at private bedrifter går godt, men det offentlige sentraliserer. Det er det offentlige som har blitt den store driveren av sentraliseringen av Norge. Der har dagens regjering vært hovedutfordringen. Mener finansminister Sanner at Brandtzæg-utvalget tar feil når de konkluderer med at det er det offentlige som er den store sentraliseringsmotoren, ikke det private?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:42:19]: Jeg har som statsråd bidratt til å flytte statlige arbeidsplasser til Nord-Norge. Når man snakker om det offentlige, handler ikke det bare om staten, det handler om kommune og fylke. Hvem er det som sitter med makten i mange av kommunene, og også i de to fylkene vi har i Nord-Norge? Jo, det er Senterpartiet, så her må også Senterpartiet ta et ansvar for å sørge for også desentralisering i de kommunene og de fylkene man har ansvaret for.

Jeg mener vi har en felles utfordring her. Jeg ønsker ikke at dette skal være en pingpong-politikk. Jeg tror vi er enige om det grunnleggende, nemlig at det skal være mulig å bo i hele landet vårt, at vi skal legge til rette for

gode offentlige tjenester der folk bor, at vi skal legge til rette for vekst i privat næringsliv, slik at folk har en jobb å gå til, og at vi legger til rette for en god kunnskapspolitikk, slik at bedrifter får den kompetansen de trenger.

Når det gjelder desentralisering, ja, så må staten flytte arbeidsplasser når det er grunnlag for det, men det er også viktig at kommuner og fylker tar et ansvar.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Trygve Slagsvold Vedum.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:43:26]: Hvis en ser på statlige arbeidsplasser, har antallet statlige arbeidsplasser gått opp under dagens regjering, men hvis en ser på fordelingen, ser en at det er en voldsom skjevfordeling av hvor de arbeidsplassene har blitt lagt. 261 norske kommuner, ifølge et svar fra Finansdepartementet i forbindelse med budsjettet, har mistet statlige arbeidsplasser under dagens regjering – 261. Så kan en begynne å se på hvor de ligger. Det er klassiske distriktskommuner og småbyer rundt omkring i hele Norge – som har mistet politiet, mistet Nav, mistet skatteetat. De har mistet ulike viktige statlige arbeidsplasser, og det siste, som kommer nå, er tingretter. Staten har sentralisert massivt: 261 kommuner.

Så ser vi at man i Oslo begynner å få mer og mer pressproblemer, med en befolkningsvekst på 12 420, hvis vi går ett år tilbake i tid, og man forventer at det kan bli en befolkningsvekst på 100 000 til 200 000 framover. Ser finansministeren noen problemer med at en skal klumpe stadig flere folk rundt Oslo, at det skaper pressproblemer og utfordringer for å ha et godt og velfungerende boligmarked?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:44:31]: Det er selvsagt en utfordring med presset på boligmarkedet i Oslo. Vi har svært høye boligpriser og ikke minst boligprisvekst i Oslo, men det er ikke slik at regjeringen flytter statlige arbeidsplasser til Oslo. Vi må også skille mellom statlige arbeidsplasser, for statlige arbeidsplasser er politi, det er universiteter og høyskoler, og så er det det som går på administrasjon, med direktorater og departementer. Der tror jeg nok at representanten, hvis han går inn i tallene, vil se at denne regjeringen har flyttet arbeidsplasser ut i landet, og at Senterpartiet ikke har spesielt mye å skryte av med sin historikk på det området.

Presidenten: Sandra Borch – til oppfølgingsspørsmål.

Sandra Borch (Sp) [10:45:31]: Tallene fra Statistisk sentralbyrå om befolkningsnedgangen i Nord-Norge er dramatiske for oss som bor der, som er glad i Nord-Norge, og som har troen på landsdelen. Det virker ikke som om regjeringen akkurat har troen på Nord-Norge, for

tallene om fraflytting er en direkte konsekvens av en villet sentraliseringspolitikk fra Høyre og Fremskrittspartiet. De siste årene har de store politiske debattene i Nord-Norge omhandlet tvang, nedlegging og sentralisering. SSB sier selv i sin rapport at dette er en direkte konsekvens av sentraliseringspolitikk.

Nå har jo statsråden lagt fram en perspektivmelding som skal beskrive framtidsutsiktene for landet vårt – ikke ett eneste ord om Nord-Norge. Vi har også en nordområdemelding som skal behandles. Bare festtaler! Så min utfordring til finansministeren er: Hvilke politiske grep vil han gjøre for å bidra til nettopp arbeidsplasser og at man får tilflytting til Nord-Norge?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:46:44]: Det aller viktigste vi kan gjøre, er å legge til rette for privat verdiskaping, og det gjør vi. Nord-Norge er en av de landsdelene våre som har hatt sterkest vekst, også under denne regjeringen. Har folk en jobb å gå til, er det et viktig grunnlag for bosetting.

Det andre som er viktig, er utdanning, at vi har både gode barnehager og gode skoler, at flere fullfører videregående skole, at vi satser på høyere utdanning, at vi satser på desentralisert høyere utdanning, og at vi gir muligheter for folk til også å fylle på sin kompetanse gjennom arbeidslivet. Det er viktige forutsetninger for bosetting og for verdiskaping lokalt.

Så er det viktig at vi har gode offentlige tjenester. Der stiller staten opp, og der er det viktig at kommuner og fylker, hvor også Senterpartiet er godt representert, bidrar til gode tjenester nær folk, slik at folk har gode velferdstjenester, har en jobb å gå til, og ikke minst at vi har et utdanningssystem som sørger for god kompetanse.

Presidenten: Stein Erik Lauvås – til oppfølgings-spørsmål.

Stein Erik Lauvås (A) [10:47:57]: Regjeringens eget demografiutvalg peker på utfordringer rundt at eldre blir igjen i bygda, mens de unge flytter til byen. Nå viser også tallene at det er befolkningsnedgang i Distrikts-Norge.

Mange av de løsningene som demografiutvalget peker på, har Arbeiderpartiet fremmet forslag om her i Stortinget og har blitt nedstemt på her i Stortinget av regjeringens partiene, bl.a. desentralisert utdanning, sterkere kommuneøkonomi, raskere bredbåndsutbygging – det er noen av mange eksempler. Så mitt spørsmål til statsråden er: Hvorfor følger ikke regjeringen opp sitt eget utvalg og gir Distrikts-Norge de mulighetene som regjeringens eget utvalg veldig tydelig peker på som viktige?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:48:56]: Det er jo interessant med de tre punktene som representanten nev-

ner, nemlig desentralisert utdanning, satsing på bredbånd og god kommuneøkonomi. Det er regjeringens politikk, det.

Så kan det godt tenkes at Arbeiderpartiet har fremmet noen forslag i Stortinget. Det kan til og med tenkes at Arbeiderpartiet har enda flere penger å bruke. Men jeg er helt enig i at desentralisert utdanning er viktig. Det er viktig at den læreren som ikke har fullført sin lærerutdanning, har mulighet til å kombinere jobben med å fullføre lærerutdanningen, eller at en sykepleier skal kunne videreutdanne seg, eller at den som ikke har fullført videregående skole, får muligheten til å gjøre det. Vi er enige om at bredbåndssatsing er viktig. Der må man ha kombinasjon av primært markedstenkning og også statlige tiltak. Det har vi bidratt med. Og vi har hatt en god kommuneøkonomi under denne regjeringen. Det ser vi bl.a. på utviklingen av antall kommuner som er på ROBEK, og det ser man også på resultatene til kommunene. Jeg er helt enig i at dette er tre viktige tiltak.

Det med at man har en sentralisering over tid: Det har man hatt uavhengig av hvem som har sittet i regjering.

Presidenten: Stein Erik Lauvås – til oppfølgings-spørsmål.

Stein Erik Lauvås (A) [10:50:08]: Denne regjeringen legger ned desentraliserte utdanningstilbud, og kommuneøkonomien er altså den dårligste på 16 år.

Demografiutvalget som regjeringen selv nedsatte som en løsning på utfordringen knyttet til fraflytting fra distriktene, peker altså på at kommunene må gis en sterkere økonomi. De har fulgt med på hvilken økonomi regjeringen har gitt kommunene den siste tiden, men de mener det må gis en sterkere økonomi og et større spillerom fordi likeverdige forhold krever ulike tiltak.

Arbeiderpartiet foreslo å bruke om lag 3,5 mrd. kr mer på kommunene og fylkeskommunene i 2021, men ble altså nedstemt på dette. Utvalgets leder, Victor Norman, har selv sagt at forutsetningen for å styrke distriktene er at kommunene må få rom til å gi bolyst, men da må kommuneøkonomien gi rom for det. De peker tydelig på at det er behov for en styrket kommuneøkonomi.

Når har regjeringen tenkt å lytte til sitt eget utvalg? Eller er kutt i formuesskatten fremdeles viktigere enn å bygge Distrikts-Norge?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:51:15]: Jeg tror jeg har stått på denne talerstolen ganske mange ganger hvor representanter fra Arbeiderpartiet har advart mot å lytte til utvalg, men her finner representanten noen for-

mulinger i en utvalgsinnstilling som han er enig i, og det er helt greit. Jeg tror at uansett hva regjeringen hadde foreslått i kommuneøkonomien, hadde Arbeiderpartiet foreslått 3 mrd. kr ekstra.

Jeg mener vi har en god kommuneøkonomi i Norge. Ja, kommunepolitikerne må snu og vende på hver eneste krone, og jeg tror de må snu og vende på flere kroner fremover, for handlingsrommet i budsjettene kommer til å bli mindre i årene som kommer. Det kan representanten lese ut av perspektivmeldingen. Det betyr at både stat og kommune må effektivisere. Vi må sørge for at vi bruker skattebetalernes penger på en fornuftig måte, at vi sørger for å få mer igjen for de pengene vi har til disposisjon, samtidig som vi også sørger for at kommunene får dekket sine kostnader til pensjoner og til demografi, og at man har et rom som gjør at man kan styrke også tjenestene fremover.

Presidenten: Eirik Sivertsen – til oppfølgingsspørsmål.

Eirik Sivertsen (A) [10:52:30]: Jeg syns statsråden har ganske mange kloke refleksjoner om utfordringene i Distrikts-Norge. Jeg deler mange av de perspektivene som er der, og jeg er også enig i at vi har en felles utfordring, men det er litt å si om virkelighetsbeskrivelsen og noe om virkemidlene.

En av de bekymringene jeg har, som jeg syns i altfor liten grad kommer fram i debatten, også om min egen landsdel, Nord-Norge, er at den største delen av nasjonalformuen faktisk er verdien av folks framtidige arbeid. Det er arbeid vi utfører med hender og hode – og i stadig større grad med hodet og i mindre grad med hendene. Når vi beskriver Nord-Norge som ressursenes landsdel, snakker vi veldig ofte implisitt om mineraler, skog, fisk osv., men i altfor liten grad om folket.

Det er en utfordring når vi taper landsdelen for det som er den viktigste ressursen. Hvis vi da er enige om at vi har en utfordring også i tidsperspektivet – det er riktig at sentraliseringen har foregått siden vi oppfant konseptet by, men det er i økende grad, og det begynner å bli kritisk for Nord-Norge – hvilket kraftfullt grep er det statsråden ser at vi kan iverksette spesielt for de områdene som er presset, som Innlandet og kanskje da i særlig grad Nord-Norge?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:53:40]: Jeg var veldig glad for å høre at vi er enige om virkelighetsoppfatningen. La meg understreke det. Vi viser ofte til oljen som den største verdien, men det er arbeidskraften som er den største verdien vår. Jeg tror det er fire ganger større verdi enn hele oljefondet og all oljen som fortsatt ligger i bakken, så det å sørge for at vi legger til rette for arbeidskraften, er viktig for hele landet vårt.

Jeg tror det aller viktigste er at vi satser på skolen, at vi sørger for at vi har gode barnehager, at elevene fullfører videregående skole. Jeg vet at Trysil kommune samarbeider med bedriftene lokalt for at deres ungdommer skal få lærlingeplass. Sørger man for at ungdommen fullfører, får lærlingeplass, får jobb i bedriften, er det også større sjanse for at man blir. Jeg tror satsing på kompetanse i alle nivåer er den langsiktige og gode satsingen for Innlandet, for Nord-Norge, ja, for hele Norge.

Presidenten: Trygve Slagsvold Vedum – til oppfølgingsspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:54:59]: Historien om Nord-Norge har vært at vi i Norge som nasjon har ment at det er viktig at vi skal ha vekst og utvikling i den viktige delen av landet vårt. Staten har lokalisert arbeidsplasser dit, gjort kraftfulle grep, man hadde oppbyggingen etter annen verdenskrig, man så det som et samfunnsbyggingsprosjekt, et nasjonsbyggingsprosjekt.

Når vi ser de kraftfulle tallene vi nå får, med nesten 8 000 mennesker som har flyttet ut av den nordnorske landsdelen i løpet av to år, hadde jeg trodd og forventet at regjeringen hadde noen grep, noen tiltak, men i alle de rundene som har vært i spørretimen nå, har det bare vært ett grep, og det er private bedrifter. Private bedrifter er kjempeviktige, vi må satse på dem, men det kan ikke være sånn at staten skal forlate viktige deler av Norge.

Da utfordrer jeg igjen: Når man ser de dramatiske tallene man nå ser, har regjeringen noen grep i det hele tatt, et eneste nytt tiltak, eller skal man bare sitte og se på og håpe at det går greit?

Statsråd Jan Tore Sanner [10:56:02]: Vedum skryter ofte av at han er flink til å lytte til folk. Han kunne kanskje lyttet til hva jeg også sa. Jeg har ikke bare snakket om private bedrifter, selv om jeg mener at det er viktig. Jeg har sagt at noe av det aller viktigste er at vi satser på utdanning, at man har gode barnehager, at man sørger for at ungdommene våre fullfører videregående skole, at de som velger yrkesfag – jeg håper at enda flere gjør det – også får en lærlingeplass i den kommunen de bor, at de får en jobb i den kommunen de bor. Det er en viktig og langsiktig satsing på Nord-Norge, men også på andre landsdeler i landet vårt.

Det å satse på desentralisert utdanning, så man ikke trenger å reise til Tromsø, Bergen eller til Oslo for å studere, er viktig for at flere blir boende. Det at man sørger for en god kommuneøkonomi, er viktig for gode velferdstjenester. Jeg har selv flyttet statlige arbeidsplasser til Nord-Norge, til Narvik, på integreringsfeltet. Der valgte vi Narvik, vi flyttet arbeidsplasser dit. Vi har flyttet arbeidsplasser til Tromsø. Det er flere andre

områder i nord vi har flyttet statlige arbeidsplasser til for å bygge opp kompetansemiljøene i Nord-Norge.

Presidenten: Da går vi til neste hovedspørsmål.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:57:25]: I et tidligere oppfølgingsspørsmål var jeg inne på at vi nå er ett år inne i pandemien i Norge.

Til NRK i dag sier Kamilla Thoresen:

«Nå får jeg vel en utbetaling på mandag. Og jeg ser jo at jeg mangler ganske mange tusen for å få betalt regningene denne måneden. Jeg får bare begynne på toppen og jobbe meg nedover, prøve å spise litt mindre og skru av strømmen. Jeg vet ikke hva jeg skal gjøre.»

Den 11. januar sa alenemor Helene Holmsen Brenna til Dagens Næringsliv:

«Når folk spør meg om mine fremtidsplaner, blir jeg trist.»

Hun har vært permittert siden mars og får ikke økonomien til å gå rundt, har søkt på mange jobber, får ikke jobb og er bekymret for framtiden sin.

Vi vet at veldig mange av dem som nå går arbeidsløse, som har vært permittert lenge eller har mistet jobben, sliter med å få det til å gå rundt. Det er ikke nok å leve på de pengene som man får fra Nav når man går på dagpenger. SIFO slo i oktober fast at koronakrisen har påført mange økte økonomiske utfordringer som det kommer til å ta lang tid å rette opp i – kanskje aldri – og det vil innebære økt ulikhet på sikt. Vi vet at det er folk med lav lønn og lav utdanning som i større grad har blitt permittert og oppsagt under koronakrisen, og at det vil få langsiktige konsekvenser for lavtlønte i Norge. Det er klart større risiko for tap av arbeid for arbeidstakere med lav inntekt, lav utdanning, lavinntektsfamiliebakgrunn og minoritetsbakgrunn.

Så mitt spørsmål til Jan Tore Sanner er: Hvorfor kan vi ikke nå bli enige om at vi øker dagpengesatsen, at vi øker sånn at det blir 80 pst. opp til 4G, som er et enkelt grep vi kan ta i dag for å trygge økonomien til de folkene som er permittert, som har mistet jobben? Det har aldri vært meningen at man skal gå på dagpenger i så lang tid. Det er ikke nok penger, og vi kan ikke akseptere i Norge at folk må slutte å spise eller skru av strømmen for å få det til å gå rundt.

Statsråd Jan Tore Sanner [10:59:31]: Jeg er enig i veldig mye av det representanten Kaski sier, for det er ingen tvil om at denne krisen rammer skjevt. Den rammer ulikt med tanke på bransjer og næringer. Vi ser at 90 pst. av økonomien vår har klart seg relativt bra, har faktisk hatt en økning i løpet av det siste året, og så er det 10 pst., en del bransjer, som er rammet veldig hardt. Det rammer dem som jobber der.

Det er helt riktig at veldig mange av dem som har mistet jobben, er personer med lav utdanning og lav inntekt. Det er også bakgrunnen for at regjeringen har satset så høyt og så tungt på muligheten til å øke kompetansen gjennom denne krisen, nettopp gjennom å kunne studere mens man mottar dagpenger. Så registrerer jeg at det er altfor få som gjør det, og det er også noe vi ser nærmere på, hvordan vi kan få tiltak som gjør at vi kan bidra til at flere får økt kompetanse i krisen.

Det er heller ingen tvil om at det aller viktigste for å få folk tilbake til jobb er at vi kan ta ned smitteverntiltakene. Jeg har godt håp om at vi mot sommeren vil kunne se at økonomien igjen tar fart, at det blir større aktivitet, og at folk kommer tilbake til jobbene sine.

Når det er sagt, er jeg også enig i at det er behov for en langsiktig satsing. Det er ikke slutt når vi kan si at nå legger vi krisen bak oss. Jeg tror vi vil ha ettervirkninger av denne krisen i flere år fremover, og derfor må vi ha langsiktige tiltak som gjør at de som har mistet jobben, de som har falt ut av arbeidslivet, får muligheten til å komme tilbake igjen, ikke minst gjennom omskolering og kompetansehevende tiltak.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:01:27]: Jeg takker for svaret, men jeg fikk likevel ikke et svar på mitt konkrete spørsmål om å gi økte dagpenger til folk som er permitterte, og som er arbeidsløse nå. Økt kompetanse betaler ikke regningene i dag. At smitteverntiltakene kan reduseres inn mot sommeren, betaler ikke regningene i dag. Jeg tror ærlig talt ikke det er så lett å få økt kompetanse hvis man ikke spiser nok, og det må vi ta på alvor her i landet.

Vi vet også at forskjellene øker i dag fordi koronapandemien nettopp treffer så skjevt, som Sanner er inne på. Midt i det største økonomiske tilbakeslaget siden den andre verdenskrigen setter vi altså norgesrekord i antallet milliardærer. Den norske kypresbeboeren John Fredriksen, som topper listen, er verdt mer enn alle regjeringens koronakrisepakker. Det er ekstremt skjevfordelt. Samtidig ser vi at antallet unger som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt, fattige barnefamilier, øker. Det er blitt 20 000 flere unger som lever i fattige barnefamilier under Erna Solberg. Det er nå 111 000, og det blir flere.

Hva vil regjeringen gjøre for å omfordele og rette opp i disse økonomiske skjevhetene?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:02:41]: Det aller viktigste er å sørge for at folk har en jobb å gå til. Alle de tiltakene som er iverksatt under denne krisen, handler om at vi må få smitten ned, at vi må stoppe pandemien, og at vi skal kompensere både arbeidstakere og bedrifter. Regjering og storting i fellesskap har gjennom denne krisen blitt enige om forlengelse av ulike ordninger

og også mer romslige ordninger. Jeg mener at det har vært en riktig prioritering – at vi nå sørger for at de som mister jobben, og de som blir permittert, også har en trygghet.

Vi iverksetter også en rekke andre tiltak nettopp målrettet mot de familiene som sliter mest, gjennom gratis kjernetid i barnehagen, lavere foreldrebetaling i SFO og at barnetrygden er økt med 8 200 kr siden 2019. Det betyr mye for mange familier.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Eirik Faret Sakariassen.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [11:04:03]: Me har over 200 000 arbeidslause i Noreg. Korleis brukar regjeringa koronapandemien til ikkje berre å gje økonomisk sikring, men òg skapa arbeidsplassar som gjer Noreg mindre avhengig av olje i framtida? Og er balansen mellom dei to forholda god nok?

Statsråd Jan Tore Sanner [11:04:31]: Dette mener jeg er et veldig godt spørsmål. Det å håndtere den krisen vi står i, handler selvfølgelig om å håndtere krisen, men det jeg opplever at representanten spør om, er at vi også må se lenger frem. Vi må sørge for at vi har flere bein å stå på, at vi har et sterkt, mangfoldig næringsliv, og at vi legger til rette både for det grønne skiftet, for digitalisering og for nyskaping.

Jeg må si at jeg ble glad da jeg så forsiden av Dagens Næringsliv i dag, hvor hele forsiden er «Gründerboom» i Norge. Det viser hvilken kraft som er ute blant folk. Regjering og storting har stilt opp med bedre ordninger gjennom Innovasjon Norge, og det har sikkert vært viktig. Men så mange starter egne bedrifter – man ser at det ikke er sikkert at ens egen arbeidsplass kommer tilbake, og ønsker nå å satse på nytt. Jeg tror kanskje de tiltakene vi har stilt opp med, har bidratt til å skape noe større trygghet, men jeg er veldig imponert over dem som nå bruker denne krisen til å skape arbeidsplasser, både for seg selv og for andre.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Nina Sandberg (A) [11:05:53]: Mitt spørsmål går til statsråden for høyere utdanning og forskning.

Jeg hørte statsråd Sanner si at desentralisert utdanning er regjeringens politikk. Ja – regjeringspartiet Høyre glemte i hvert fall desentralisert utdanning i førsteutkastet til nytt partiprogram, selv om statsråden for høyere utdanning og distriktsministeren selv ledet programarbeidet. Det sier, mener jeg, en del om regjeringspartiets fokus at dette ikke engang var på blokka da de staket ut kursen for de neste to årene.

Men så løftet to regjeringsoppnevnte utvalg på rad fram nettopp desentralisert utdanning som et vesentlig

tiltak for sterkere regioner og mot økende forskjeller mellom by og land, og i januar meddelte regjeringen at det skal utarbeides en strategi for desentralisert og fleksibel utdanning. Det synes likevel ikke som om denne strategien kommer til behandling i Stortinget.

I går fikk jeg med meg at Høyre lanserte sitt andreutkast til program. Nå er det tatt inn noe om desentralisert utdanning, og i et helt nytt kulepunkt under overskriften «Høyere utdanning» lover partiet å følge opp strategien for fleksibel og desentralisert utdanning. Dette synes likevel spinkelt i møte med de massive utfordringene som nå står foran oss. Nylig omtalte Karl Eirik Schjøtt-Pedersen endringene i Distrikts-Norge som dramatiske, som den største forandringen Norge har stått overfor siden krigen. Lederen av demografiutvalget, Victor Norman, var overrasket over hvor dårlig det sto til, og mente Norge var bakpå i håndteringen.

Det Norge trenger, er ikke en samling eksempler, men en ny politikk for utdanning der folk bor. Hvorfor har ikke regjeringen en mer forpliktende oppfølging av denne store samfunnsutfordringen enn en strategi som de ikke engang helt sikkert vil legge fram for Stortinget?

Statsråd Henrik Asheim [11:07:51]: Jeg er glad for at representanten hadde oppdaget at det var med i andreutkastet av programmet – så er det avklart.

For det første er det helt riktig at vi nå jobber med en strategi for desentralisert og fleksibel utdanning. Det er viktig å nevne begge de to ordene, for fleksibel utdanning er like aktuelt for henne som bor et steinkast fra campus. Desentralisert utdanning er viktig for dem som bor i distriktene. Det å kunne utdanne seg gjennom hele livet, også i arbeidslivet, er viktig for mange mennesker i ulike deler av landet.

Så er det ikke slik at når vi begynner med denne strategien, har vi ikke gjort noen verdens ting på dette området fra før. Det er utlyst store midler gjennom Diku, f.eks., til nettopp desentraliserte og fleksible utdanninger rundt om i landet. Hvis vi ser på hvordan universitets- og høyskolesektoren, og ikke minst fagskolesektoren, har håndtert koronapandemien, har de raskt kastet seg rundt og fått opp flere slike tilbud.

Når vi har jobbet med denne strategien, som vi gjør nå, har jeg gjennomført høringer. Det fine med den tiden vi lever i nå, er at man kan reise rundt i hele Norge fra kontoret sitt, og jeg har nå hatt høringer med alle regionene i landet, med privat næringsliv, med offentlig sektor, med institusjonene og med studenter. Hva er det vi faktisk trenger å gjøre for å gjøre dette enklere?

Vi skal jo utvikle denne strategien frem mot sommeren, men la meg likevel få identifisere noe. Jeg møtte f.eks. en student som er småbarnsmor, som bor i Harstad,

men som nå gjør ferdig barnehageutdanningen sin i Tromsø mens hun jobber i barnehage. Det er mulig fordi det finnes et digitalisert tilbud som er noe samlingsbasert. Den tankegangen bør vi ha for langt flere utdanninger. Det betyr også at vi utfordrer universitetene, høyskolene og fagskolene våre til å utvikle flere tilbud som er aktuelle nettopp for mennesker som står i jobb.

For det andre er ikke digitalisert eller desentralisert utdanning det samme som å ta en forelesning og legge den ut på Zoom. Det er en annen måte å drive pedagogikk på. Det betyr at vi både bør ha noen steder der det er mulig å samle lokaler vi allerede har, men kanskje også opprette nye, og få opp gode tilbud som gir en fullverdig utdanning, men mer digitalisert.

Nina Sandberg (A) [11:09:54]: Jeg takker statsråden for svaret.

Vi var inne på tidligere i dag at de to siste årene har Nord-Norge mistet 4 000 innbyggere. Det trengs politisk styring for å snu den trenden. De regjeringsoppnevnte utvalgene må følges opp.

Statsråden nevner digitalisert utdanning og de mulighetene det gir, men distriktsnæringsutvalget var inne på og understreket betydningen av utdanning for bostedspreferanse, og anbefaler en mer desentralisert studiestruktur. De sier at det trengs insentiver for at lærestedene skal etablere flere tilbud tilpasset lokale behov, og foreslår at finansieringen skal stimulere til det.

Snart skal Stortinget behandle styringsmeldingen, og jeg ser fram til en bred debatt om regjeringens forslag der. Arbeiderpartiet kjempet jo for at finansieringssystemet for universiteter og høyskoler skulle gjennomgås som en del av denne meldingen. Da lurte jeg på: Hva er de konkrete og nye styringsvirkemidlene regjeringen vil ta i bruk for å fremme en mer desentralisert utdanning?

Statsråd Henrik Asheim [11:11:01]: Nå kommer jo den meldingen snart, og jeg ser også frem til den diskusjonen. Jeg kan også si at jeg søker ganske brede flertall i denne meldingen, og jeg håper vi kan få til et godt og konstruktivt samarbeid over blokkstrekken for å finne tiltak og måter å styre universitets- og høyskolesektoren på på lang sikt.

Vi har en del styringsmekanismer allerede. Noe av det som er blitt trukket frem av sektoren – men også av oss, for så vidt – som vellykket, er utviklingsavtalene. Vi ser at slik vi har styrt universitetene og høyskolene nå, har det vært litt sånn én måte å styre på, men veldig ulike institusjoner. Vi må utvikle dem på en måte som gjør at vi kan tilpasse styringen og utviklingsavtalene til ikke bare institusjonenes preg og hva de er gode på – det er én ting – men også hvilken region de ligger i, og

hva som er behovene fremover. Det kommer til å være ett av de viktige verktøyene vi kommer til å peke på.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Cecilie Myrseth.

Cecilie Myrseth (A) [11:12:10]: Det har vært snakket om Nord-Norge i dag, og de tallene vi har fått om befolkningen, er dramatiske. Nord-Norge trenger så mye mer enn ord og situasjonsbeskrivelser. Det tror jeg de aller fleste er ganske lei av. Her må man levere konkrete tiltak og politikk, men initiativene uteblir dessverre. Det har vi ikke minst sett i regjeringens nordområdemelding.

Desentralisert utdanning er veldig viktig. Derfor ønsker Arbeiderpartiet et stort løft på nettopp det. Måten man tar utdanning på, endrer seg. Man tar kortere utdanning, og man gjør det gjerne borte fra de vanlige campusene. Man vil gjøre det der man bor med sin familie.

Universitetet i Tromsø spiller en uvurderlig rolle for Nord-Norge, for Norge, og det har vært et av de viktigste tiltakene for å få til nødvendig arbeidskraft i landsdelen. Men utfordringen er at det å tilby desentralisert utdanning er dyrere. Hvordan skal regjeringen sørge for at et universitet som Tromsø – og andre – får nødvendig økonomi for å kunne tilby desentralisert utdanning?

Statsråd Henrik Asheim [11:13:19]: Jeg er veldig enig i beskrivelsen fra representanten om universitetet i Tromsø, som en veldig viktig del av utdanningstilbudet i Nord-Norge. Jeg vil også nevne Nord universitet, som har mange campuser rundt omkring. Det er viktig å minne om at Norge har nesten 60 campuser bare på universitetene og høyskolene, og i tillegg et svært desentralisert fagskoletilbud.

De utvalgene som det vises til, viser til at utdanning er veldig viktig, og at den skal være desentralisert, men også at man må ha et arbeidsmarked som gjør at det er mulig ikke bare å få én jobb i familien, men to. De viser at det er veldig viktig å bygge landet sammen med samferdselsprosjekter. Det er mange ting som skal til for å opprettholde en desentralisert bosetting i Norge.

Jeg mener på den ene siden at det å tilby desentralisert utdanning koster, helt åpenbart, og derfor må man se på det i finansieringssystemet. Men jeg mener også at når det gjelder de store, frie rammene universitetene og høyskolene har fra før, bør man se på hvilke muligheter man har innenfor de rammene til også å tilby og gjøre tilgjengelig den utdanningen som allerede er utviklet for andre studenter, til dem som ønsker å ta det desentralisert eller fleksibelt.

Presidenten: Marit Knutsdatter Strand – til oppfølgingsspørsmål.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [11:14:27]: Skal retten til utdanning og livslang læring være reell, må folk kunne ta utdanning nær der de bor i hele landet. Demografiutvalget og distriktsnæringsutvalget peker på behovet for mer desentralisering av høyere utdanning. Senterpartiet har etterlyst en reell desentralisering lenge. I stedet erfarer vi en regjering som abdiserer og godkjenner nedlegging av studiesteder med lange tradisjoner, som Nesna og Sandnessjøen. I stedet driver regjeringen en skinnendesentralisering ved å omdefinere desentraliserte utdanninger til fjerndistribusjon. Nord universitet, USN, UiT og Høgskolen i Innlandet hadde samlet sett 1 700 færre studenter på fleksible tilbud i 2019 sammenlignet med 2015.

Spørsmålet er: Hva legger egentlig regjeringen i begrepet desentralisert utdanning? Og skal en strategi avgjøre at kun de store sentrale utdanningsinstitusjonene skal distribuere høyere utdanning på bekostning av en geografisk spredning av utdanningsinstitusjoner og lokale studiesenter?

Statsråd Henrik Asheim [11:15:31]: Det vi legger i desentralisert utdanning, er at mennesker som bor over hele landet, enten skal kunne få påfyll på kompetansen sin eller ta en grunnutdanning der hvor de bor. Det betyr igjen at man på den ene siden selvfølgelig skal opprettholde en desentralisert struktur på læresteder. Som jeg svarte på et tidligere spørsmål: Vi har nesten 60 fysiske campuser rundt om i landet, og vi har studiesentre. Men jeg mener vi må tenke større enn som så. Vi har svært mange offentlige lokaler rundt omkring som også kan brukes til denne typen samlingsbasert undervisning, som enten kommunene, fylkene eller staten rår over. Det er mange måter å tenke på.

Det andre er at den tilbakemeldingen jeg får fra studentene jeg har snakket med når vi har hatt disse høringsrundene, er at de etterlyser den fleksibiliteten som gjør at de kan kombinere utdanning med det å ha jobb og andre forpliktelser, f.eks. barn som skal hentes i barnehage, osv., og at man kanskje også ønsker å bruke noe lengre tid på å ta denne utdanningen enn det man normalt ville gjort. Det er det vi må legge til rette for. Derfor har vi ganske store rammer innenfor sektoren som bør brukes bedre. Vi må sørge for at vi har lokaler, og så må vi sørge for at de som ønsker å ta utdanning, får det tilgjengelig der hvor de bor.

Presidenten: Nils Kristen Sandtrøen – til oppfølgingsspørsmål.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:16:45]: Som på mange andre områder i politikken er det på tide å gå fra prat til praksis, for her er det altså en stor kløft mellom det som statsråden forsøker å framstille at han er for, og

den manglende innsatsen i praktisk politikk. Det er to ting som må på plass hvis vi skal få utdanning desentralt. Det ene er finansieringen. Det andre er studietilbudet. Hva gjelder finansiering, er det alltid kommunene og fylkeskommunene som må drive med småbeløp her og der for å sikre det tilbudet som også høyreregjeringen påstår skal bli bedre. Derfor må grunnfinansiering på plass.

Så er det tilbudet av utdanningene. Da Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet gikk sammen om bedre tilpassing av utdanninger i Norge til det som arbeidslivet og næringslivet trenger, ble Høyre sinte, og det ble også f.eks. enkelte professorer på Blindern. Er det ikke på tide å få finansiering og utdanningstilbud desentralt på plass?

Statsråd Henrik Asheim [11:17:52]: Jeg ble ikke så sint, men jeg var uenig i det vedtaket. Det var rett og slett bare fordi den parameteren man da foreslo, var å si at hvilken jobb man fikk når man var ferdig utdannet, skulle avgjøre hvilken finansiering utdanningsinstitusjonen skulle få. De skulle altså få finansiering for noe de ikke rår så mye over som det de gjør på kvalitet i utdanningen.

Så er det altså slik at vi allerede har gjort mye. Vi har opprettet disse bransjeprogrammene som gjør at bransjene selv kan utvikle utdanningstilbud, partene seg imellom, som er relevante for dem som er organisert i dem. Vi har utlyst store midler til nettopp å tilby desentraliserte og fleksible utdanninger, men det er gjort som konkurransemidler. Det betyr altså at institusjonene konkurrerer seg imellom om å lage det beste tilbudet, og det har fått frem mange veldig spennende tilbud. Når jeg har vært på høringer rundt om i landet, har jeg snakket med studenter som benytter seg av disse tilbudene, og det er mange som gjør det. Nå må vi tenke større enn som så. Vi må tenke: Hvordan kan vi nå bruke teknologien, men også det vi vet om pedagogikk for dette – som ikke er et norsk fenomen, det er et europeisk fenomen at dette skjer – for å sørge for at flere kan ta utdanning der hvor de bor?

Presidenten: Nils Kristen Sandtrøen – til oppfølgingsspørsmål.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [11:18:57]: Om ikke Høyre ble sinte, var det i hvert fall ganske mange hissige innlegg som Arbeiderpartiet så i landets aviser etter at vi hadde gjort den forbedringen. Det er vi veldig glad for, og vi forventer at det følges opp.

Når det gjelder konkurranse, er jo økonomien i det å tilby utdanninger veldig svak. Dette minner vel egentlig om økonomien i f.eks. orienteringssporten. Man får veldig lite igjen for å drive med å levere tilbud desen-

tralt, og derfor blir det for få tilbud. Det er da vi krever at det må bli et ansvar for utdanningsinstitusjonene, både universiteter og høyskoler, å levere det. Det kan ikke være på frivillig basis, og at noen har interesse av å gjøre det av og til. Det må settes i system. Det er det jeg, og jeg tror flere talere med meg på denne talerstolen, har savnet fra statsråden nå. Det er mange fine ord, men ingen konkret retning med tanke på politisk endring. Kommer det politisk endring?

Statsråd Henrik Asheim [11:19:58]: Ja, den kommer i en strategi som vi holder på med akkurat nå, og som kommer til å peke veien videre. Men i den strategien må vi også samle inn og få en oversikt over alt det som har blitt gjort. Jeg tror vi må se det i en større helhet, og så tenke videre på hvordan vi skal gjøre det.

Så er det helt riktig at deler av finansieringssystemet, som f.eks. å belønne institusjoner for studiepoengproduksjon, kan være vridende vekk fra det som er kortere utdanninger. Det er jeg helt enig i. Det må vi se på, og derfor kommer vi med både en styringsmelding og en større gjennomgang av hele finansieringssystemet.

Det andre er: I tillegg til det må vi ikke si at bare fordi noen skal gjøre noe som tilpasser seg den retningen verden går i, må de ha mer betalt for det. Det må også være slik at en offentlig del av samfunnet vårt, altså høyskoler og universiteter, som får 40 mrd. kr – store beløp – i frie inntekter, må tilpasse tilbudene de gir, til behovet i befolkningen, som betalte skatt for de pengene de har fått. Jeg mener at de rammene de allerede har, må brukes bedre på det som man trenger for fremtiden.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Roy Steffensen (FrP) [11:21:14]: I romjulen kunne vi lese i Dagens Næringsliv at PST mener utdanningssektoren er fullstendig blåøyd og veldig, veldig naiv. Den 4. februar i VG kunne vi lese samme budskap, at PST mente at de fortsatt er naive i sine holdninger og handlinger mot utenlandsk etterretning.

I PSTs årlige trusselvurderinger vurderer de etterretningsvirksomhet og spionasje fra land som Kina og Russland som en av våre største trusler, og de peker også på academia. Statsråden har selv fått vedtatt en stortingsmelding om studentmobilitet, hvor regjeringen har lagt opp til økt samarbeid med Kina og Russland, land Norge ikke har et sikkerhetspolitisk samarbeid med.

Fremskrittspartiet mener vi må være mer oppmerksomme på denne problemstillingen. Derfor tok vi initiativ til et møte mellom komiteen og PST og foreslo at det skal bli et tettere og mer formalisert samarbeid mellom academia og PST framover. Jeg er overrasket over at kun Fremskrittspartiet stemte for dette. Jeg er

overrasket over at Fremskrittspartiet sto helt alene i merknader, og at ingen andre partier omtalte denne bekymringen i Stortinget.

Desto mer overrasket ble jeg over at stortingsrepresentant Hårek Elvenes fra regjeringspartiet Høyre kun fire timer etter at han hadde brukt pekefingeren til å trykke på voteringsknappen og gi sin tilslutning til økt kunnskaps- og forskningssamarbeid med Kina og Russland, var ute i VG og brukte pekefingeren til å advare mot nettopp økt kunnskaps- og forskningssamarbeid med Russland og Kina.

Dette gjorde meg forvirret og usikker på hvilken bruk av pekefingeren til representanten Elvenes det er som best beskriver hva som er regjeringens politikk. Derfor må jeg be om en klargjøring: Er det å øke kunnskaps- og forskningssamarbeidet med bl.a. Russland og Kina som er regjeringens politikk, eller er det det ikke?

Statsråd Henrik Asheim [11:23:11]: Det er det. Det er grunnen til at vi også har en stortingsmelding som har blitt vedtatt av Stortinget, som sier at det også er en viktig del av det.

Jeg tror vi skal klare å ha to tanker i hodet på en gang i denne diskusjonen. På den ene siden er det veldig viktig for Norge også å ha et økende samarbeid både på forskningssiden og på utdanningssiden med flere andre land. Ikke minst europeiske land som Tyskland og Frankrike ønsker vi mer utveksling til, land som ikke er engelskspråklige, men som er viktige økonomier vi ønsker å samarbeide med, og også land som Russland og Kina.

Jeg er helt enig med representanten og syns det er bra at han bruker både det offentlige ordsiftet og Stortinget til å løfte bekymringen for at det også kan utfordre oss på noen sikkerhetspolitiske spørsmål. Derfor har vi en del mekanismer oppe, f.eks. det at vi har et rundebord for Kina-samarbeid som gjør at institusjoner som har utveksling eller forskningssamarbeid med Kina, møtes jevnlig – også med PST og sikkerhetsmyndighetene til stede – for erfaringsutveksling, men også for å få vite hvordan man skal jobbe bedre.

Vi jobber også nå med en fornying av Panoramastrategien, hvor vi skal ha klare nasjonale retningslinjer for hva et slikt akademisk samarbeid faktisk krever også av sikkerhet. Jeg er helt enig i at vi ikke skal være naive i disse spørsmålene. Derfor har vi også det siste året sammen med Nasjonal sikkerhetsmyndighet arbeidet for å etablere en arena for erfaringsutveksling og formidling av trussel- og risikovurdering av informasjonsutveksling.

Jeg tror at grunnen til at stortingsflertallet ikke stemte sammen med Fremskrittspartiet i det forslaget, rett og slett var at vi også informerte komiteen om alt

det som blir gjort, og alt det vi har planer om å gjøre. Men det er et helt åpenbart dilemma, også for en sektor som høyere utdannings- og forskningssektoren, som er veldig opptatt av åpenhet og deling av informasjon, at det ikke må bli naivt overfor de regimene som kan misbruke en slik tillit. Derfor har vi mekanismer på plass og kommer til å jobbe for å få flere.

Roy Steffensen (FrP) [11:25:02]: Jeg skjønner på svaret at regjeringen vil føre en politikk som legger opp til økt kunnskaps- og forskningssamarbeid med Russland og Kina, og at utspillet fra Elvenes ikke beskriver regjeringens politikk. Det er beklagelig, først og fremst fordi jeg mener det er en gal politikk, men det er også urovekkende at det største regjeringspartiet taler med to tunger i sikkerhetspolitiske spørsmål.

Noe annet som er urovekkende, er at det sikkerhetspolitiske aspektet og målet om økt samarbeid, sett opp mot PSTs trusselvurdering, ikke ble ofret omtale i et eneste kapittel i stortingsmeldingen om studentmobilitet. Riktignok ble det nevnt som en del av en leddsetning på side 90, men ikke i et eneste kapittel, underkapittel eller et eget avsnitt var problemstillingen drøftet.

Mener statsråden at oppmerksomheten og kunnskapen om sikkerhetstrusler er tilstrekkelig innen akademia, eller er det et behov for skjerpet innsats mot fiendtlig aktivitet på våre universiteter og høyskoler?

Statsråd Henrik Asheim [11:26:02]: Først kan jeg bare si at jeg opplever vel egentlig at representanten Elvenes løfter den samme bekymringen som jeg løfter med de tiltakene vi har, og som også representanten løfter, nemlig at vi heller ikke skal være naive eller ha et forskningssamarbeid eller utdanningssamarbeid som gjør at vi deler informasjon vi ikke skal dele.

Så spør representanten helt konkret om jeg mener at det er godt nok slik det er i dag. Nei, det mener jeg ikke. Det er grunnen til at vi under min tid som forsknings- og høyere utdanningsminister har etablert dette rundebordet for Kina-samarbeid. Det er grunnen til at vi i Panorama-strategien kommer til å si at vi skal ha felles retningslinjer for hva det betyr akademisk å samarbeide også med land som har både viktig informasjon og kunnskap vi ønsker å dele med hverandre, men også kanskje interesser som ikke tjener Norge. Det er grunnen til at vi også har dette egne apparatet sammen med Nasjonal sikkerhetsmyndighet.

Vi kommer til å ha oppmerksomhet på dette. Jeg setter pris på at representanten Steffensen løfter det, for det er noe vi hele tiden må ha oppmerksomhet på, og det kommer vi til å ha.

Roy Steffensen (FrP) [11:27:01]: Har jeg flere oppfølgingsspørsmål?

Presidenten: Nei, egentlig ikke!

Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:27:09]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten i salappen.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Mona Fagerås til kunnskaps- og integreringsministeren, er overført til forsknings- og høyere utdanningsministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 2, fra representanten Kari Elisabeth Kaski til finansministeren, utsettes til neste spørretime etter anmodning fra statsråden.

Spørsmål 3, fra representanten Petter Eide til justis- og beredskapsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 10, fra representanten Torgeir Knag Fylkesnes til næringsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 11, fra representanten Sigbjørn Gjelsvik til næringsministeren, er overført til fiskeri- og sjømatministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 13, fra representanten Audun Lysbakken til næringsministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 14, fra representanten Lars Haltbrekken til næringsministeren, er overført til fiskeri- og sjømatministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 18, fra representanten Sylvi Listhaug til kultur- og likestillingsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er forhindret fra å møte i Stortinget.

Spørsmål 19, fra representanten Emilie Enger Mehl til klima- og miljøministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Mona Fagerås til kunnskaps- og integreringsministeren, er overført til forsknings- og høyere utdanningsministeren som rette vedkommende.

Mona Fagerås (SV) [11:27:39]: «Skal vi få et rettferdig grønt skifte, trenger vi å satse på grønne fagfolk. Det vil være et stort behov for fagfolk innenfor blant annet maritim sektor og sirkulær økonomi i varehandelen, i tillegg til at fagskoleplasser gir muligheten for å videreutdanne arbeidstakere i sektorer med stort omstillingsbehov. Det trengs en kraftig opptrapping i grønne fagskoleplasser.

Vil regjeringen gjennomføre den opptrappingen?»

Heidi Greni hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Henrik Asheim [11:28:16]: Takk for spørsmålet.

Norge kommer helt riktig til å trenge flere dyktige fagfolk for fremtiden. Med fleksible og tilgjengelige utdanninger bidrar fagskolene til at arbeidslivet får tilgang på den nødvendige kompetansen. Regjeringen vil at flere skal ta høyere yrkesfaglig utdanning, enten i kombinasjon med arbeid eller på heltid. Siden 2018 er det derfor tildelt midler til 2 738 nye studieplasser ved fagskolene. Dette er den største satsingen noen gang for å øke kapasiteten ved fagskolene våre. Høsten 2020 var det over 22 000 fagskolestudenter, noe som er en økning på over 4 000 sammenlignet med året før.

Fagskoleutdanningene skal være yrkesrettede og utvikles i nært samarbeid med arbeidslivet. Fylkeskommunene er nærmest til å vurdere de regionale og lokale kompetansebehovene og har derfor forvaltningsansvaret for fagskoleutdanningene våre. I 2018 innførte regjeringen en tilskuddsordning for statlig driftstilskudd til fagskolene, der fylkeskommunene prioriterer hvilke fagskoletilbud som bør få tilskudd i det enkelte fylke. Dersom fylkeskommunene ønsker å prioritere f.eks. fagskoleutdanninger rettet inn mot grønt skifte, kan de gjøre det.

Som det er varslet i kompetansemeldingen Lære hele livet, vil regjeringen våren 2021 legge frem en strategi for høyere yrkesfaglig utdanning. I strategien skal regjeringen gjøre opp status for de tiltakene som er satt i gang på fagskolefeltet som del av en oppfølging av fagskolemeldingen Fagfolk for fremtiden, som kom i 2016. I tillegg skal strategien peke ut en retning for videre utvikling av fagskolesektoren, bl.a. dimensjonering og videre opptrapping av kapasitet i denne sektoren.

I tillegg til kapasitetsøkning har regjeringen de siste årene prioritert tiltak for å øke kvaliteten ved utdanningene og utvikle nye utdanningstilbud. Gjennom en søknadsbasert tilskuddsordning for utviklingsmidler er det f.eks. i perioden 2018–2020 tildelt ca. 18 mill. kr til maritime fagskoleutdanninger. Samlet er det tildelt om lag 220 mill. kr i utviklingsmidler.

Treparts bransjeprogram for kompetanseutvikling startet opp i 2019 med bransjeprogram for industri- og byggenæringen og for kommunal helse- og omsorgssektor. I samråd med partene i arbeidslivet og som en del av kompetansereformen og Utdanningsløftet, har regjeringen utvidet ordningen med nye bransjer i 2020 og 2021, bl.a. med et bransjeprogram for maritim sektor. Fagskolene er viktige leverandører nettopp inn i bransjeprogrammene.

Mona Fagerås (SV) [11:30:56]: Jeg takker for svaret. Det er bra – vi trenger en strategi for høyere yrkesfaglig utdanning. Men vi i SV mener at det må etableres en langt mer ambisiøs opptrappingsplan for fagskoleplasser enn det til nå har blitt lagt opp til. LO krever 100 000 nye fagskoleplasser innen 2030 – 100 000, president! Da blir 2 738 nye fagskoleplasser de siste årene noe puslete.

Fagskolene vil spille en avgjørende rolle i møte med klimaendringene og det grønne skiftet. Rektorene på fagskolene slår fast at de kan trappe opp og har inngått intensjonsavtaler med lokalt næringsliv allerede. Mener ministeren at rektorene må legge disse planene på is? Og hvorfor skriver man i statsbudsjettet at man ikke har informasjon om at de kan trappe opp og bistå med kompetanse i et grønt skifte, når lederen i Nasjonalt fagskoleråd brukte bare noen timer på å få svar på dette? Fagskolene i Norge står klare.

Statsråd Henrik Asheim [11:32:05]: Fagskolene i Norge står klare, og de har også fått store, nye ressurser og studieplasser for nettopp å gjøre den jobben de skal gjøre.

La meg bare begynne med å svare på spørsmålet helt konkret: Hvorfor matcher vi ikke bare den opptrappingen Fagskolerådet ba om? Det er fordi vi også fikk innspill fra fylkene og fagskolene om hva de hadde av kapasitet. Det vi så, var at kapasiteten de hadde, hva de hadde evnen til å tilby på så kort varsel, ikke var tilsvarende det Stortinget mente skulle tilbys. Jeg er veldig skeptisk til å tilby plasser som det ikke er behov for, som det ikke er kapasitet til, og der vi ikke vet om kvaliteten blir god nok.

Det er også viktig å minne om en ting til, og det er at én fagskoleplass ikke er én student. Vi har også endret regelverket slik at man nå kan tilby helt ned til 5 studiepoengs kurs. Det betyr at det går ganske mange studenter inn i det som egentlig er et 60 studiepoengs årsløp. Dermed mener jeg igjen dette er en måte man kan få mange flere tusen mennesker enn de antall plasser de har fått, til å kunne få ulike relevante utdanningstilbud.

Mona Fagerås (SV) [11:33:08]: Vi står nå i en tid med høy arbeidsledighet, og jeg mener det haster med å få på plass nye fagskoleplasser.

Det grønne skiftet i Norge fordrer tidenes største omstilling av kompetanse. Framtidens kompetanse må handle om innovasjon, teknologiutvikling, nødvendig nytenking, hvordan vi støtter opp under næringer som er nødvendige for nullutslippssamfunnet, og ikke minst hvordan vi bruker den kompetansen vi i dag har i oljeindustrien, for å skape nye arbeidsplasser gjennom en storstilt satsing på grønn industri og nye, grønne næringer.

Forskning skal bidra til å løse klimakrisen og skape et rettferdig grønt skifte og vil legge grunnlaget for disse nye næringene. Forskning er helt avgjørende for omskilling av norsk økonomi, og det må skje et grønt skifte også innenfor forskningen. Det må satses mer på forskning. Da er det med stor bekymring jeg registrerer at forskningsmidlene til denne regjeringen reduseres år for år. Hva syns ministeren om at bevilgning til forskning går ned? Henger ikke dette dårlig sammen med klimamålene?

Statsråd Henrik Asheim [11:34:17]: Det hadde det gjort hvis det var sant, men det er på ingen måte korrekt. Det er slik at forskningsbudsjettene under denne regjeringen har økt med 50 pst. siden SV gikk ut av regjering. Det har vært en av de store budsjettvinnerne hvert eneste år.

Det jeg tror representanten blander sammen, er ABE-kuttene på den ene siden og bevilgningsøkningene på den andre. Men bevilgningsøkningene har vært langt større hvert eneste år enn ABE-kuttene, slik at det går mer penger til forskning nå – langt mer penger til forskning nå – enn det gjorde den gangen. Grunnen til det er nettopp at vi skal gjennom en omstilling som innebærer både grønt skifte og at digitale virkemidler gjør at hverdagen endrer seg for mange av oss, og vi skal ta Norge videre på en slik måte at vi også etablerer nye arbeidsplasser som ikke bare er avhengig av olje og gass.

Jeg er veldig stolt av den satsingen vi har hatt på forskning. Vi jobber nå med en ny langtidsplan for forskning som skal gjelde fra 2023, og den kommer til å ta Norge videre.

Spørsmål 2

Fra representanten Kari Elisabeth Kaski til finansministeren:

«Jeg viser til at sentralbankene har gått sammen om et prosjekt kalt "greening the financial system", hvor målet er nettopp tiltak som skal gjøre penge- og finanssektoren til drivkrefter for et grønt skifte.

Er statsråden enig med SV i at sentralbanken bør få klima som en del av sitt mandat for å nå målet om et rettferdig grønt skifte?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, etter anmodning fra statsråden.

Spørsmål 3

Fra representanten Petter Eide til justis- og beredskapsministeren:

«Politiet har verken kapasitet eller kompetanse til å etterforske miljøkriminalitet på en god måte, konstaterte miljø- og dyrevernorganisasjoner i høringen av stortingsmelding om miljøkriminalitet. Politiet selv vedgår at lav kompetanse er et problem, og at kapasiteten er for svak. Regjeringen lovde bot og bedring i fjor.

Når vil vi se konkrete resultater i form av behandlingstid og vedtak?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 4

Helge André Njåstad (FrP) [11:35:39]: «I Bremanger kommune i Vestland fylke er eldreomsorg på dagsordenen. 1. mars hadde innbyggerane ei koronatilpassa markering mot kommunen, som etter deiras syn svekker tilbudet på eit omsorgssenter i Davik i kommunen. For Framstegspartiet er eldreomsorg viktig og me er kritisk til at kommunar kutter i viktige tilbud til våre eldre.

Kva synes statsråden om det som skjer med eldreomsorga i Bremanger kommune?»

Statsråd Bent Høie [11:36:10]: Regjeringen er, i likhet med representanten Njåstad, opptatt av at alle som trenger det, skal få gode og forsvarlige helse- og omsorgstjenester, og jeg har stor forståelse for at beboere og pårørende engasjerer seg i denne typen saker. Jeg synes at denne saken viser veldig tydelig hvor viktig det er at det er nærhet mellom befolkningen og de som bestemmer når det gjelder eldreomsorgen, sånn at folk kan markere uenighet og motstand, og de som sitter med ansvaret for beslutningene, er nær på og vil dermed få denne tilbakemeldingen veldig tydelig. Det viser jo noe av verdien av at eldreomsorgen er kommunens ansvar og ikke statens ansvar.

Kommunene har ansvar for å sørge for nødvendige og forsvarlige tjenester til sine innbyggere. Derfor er det naturlig at det er kommunene som vurderer utformingen og innretningen av tjenestene. Dette er en sak som hører under Bremanger kommunes ansvar og må løses lokalt.

Jeg forutsetter at kommunen har vurdert de ulike løsningene, men også vurderer tilbakemeldingene de får fra befolkningen sin, som de som lokalpolitikere står ansvarlig overfor.

Så kan statsforvalteren som tilsynsmyndighet vurdere om kommunen oppfyller sine lovpålagte plikter.

Regjeringens mål er å sikre et mer likeverdig tilbud om helse- og omsorgstjenester uavhengig av diagnose, bosted eller livssituasjon. Vi ønsker en faglig sterk kommunal helse- og omsorgstjeneste med dyktige ansatte og bidrar derfor på mange måter for at kommunene

skal bli satt bedre i stand til å gi et godt tilbud. Vi har bl.a. bidratt gjennom en god kommuneøkonomi, gjennom lovendringer og stortingsmeldinger som prioriterer kvalitet og kapasitet, men ikke minst kompetanse i disse tjenestene.

Vi har iverksatt en kvalitetsreform for eldre, Leve hele livet, der vi nettopp skal bidra til å øke kvaliteten gjennomgående i kommunene, ved at man bruker det som fungerer bra i noen kommuner, slik at andre kommuner kan lære av det og innføre det i sine egne kommuner. Målet er at eldre kan mestre livet lenger og ha en trygg og aktiv alderdom. Ikke minst er det viktig å sette inn oppmerksomheten der vi ofte ser at det er svikt: aktivitet og fellesskap, mat og måltider, helsehjelp og det å ha en god sammenheng i tjenestene.

Gjennom Leve hele livet har vi invitert kommunene til å ta konkret stilling til tiltakene i reformen og lagt til rette for at kommunene omstiller seg i tråd med reformens prioriteringer. Vi har en økonomisk gulrot i reformen som gjør at kommunene vil måtte ha sine egne Leve hele livet-planer for bl.a. å kunne ta del i de omfattende øremerkede tilskuddsordningene som er på dette området.

Helge André Njåstad (FrP) [11:39:05]: Takk for svaret. Det var rimeleg forventa at ein peikar på kommunen som lokalt sjølvstyre. Utfordringa i denne kommunen er jo at han er styrt av dei raud-grøne politikarane, som ønskjer å kutta i tilbodet til dei eldre både på mat og på nattevakt for å spare fattige 400 000 kr. Det er jo eit relativt lite beløp for ein så rik kommune som Bremanger, så eg er veldig enig med statsråden sin lokalpolitikar som vil reisa saka igjen lokalt, men eg håpar òg at engasjementet og trykk frå Stortinget og frå ministeren vil bidra til å understreka at ein ikkje skal bruka dei eldre som salderingspost i ein kommune for småpengar og skapa den utryggleiken som ein no legg opp til. Eg reagerer litt på den praksisen som det er sagt er; at dersom ein utløyser veldig mykje nattevakt, så er det ikkje eit riktig tilbod å vera der, då må ein inn på sjukeheim. Ein skapar altså ei frykt i befolkninga for at trykkjer ein ofte på alarmen, så kan ein måtta bli flytt inn til kommunesenteret på sjukeheim. Eg håpar at statsråden er enig med meg i at dette ikkje er ein måte ein skal opptre på overfor innbyggjarane sine – og skapa den utryggleiken.

Statsråd Bent Høie [11:40:12]: Jeg er helt enig med representanten i det, og det er jo en målsetting at mennesker som har behov for assistanse fra kommunen, enten det er som følge av alderdommens vanlige svekkelser eller at man har andre helseutfordringer eller funksjonsnedsettelse, skal kunne mestre mest mulig av sitt eget liv og dermed kunne bo hjemme så lenge man fø-

ler og opplever det som trygt. Sett fra en kommunes ståsted, og ikke bare med tanke på livskvaliteten til egne innbyggere, men også ut fra hvis man tenker ren økonomi, vet vi veldig godt at det å tilrettelegge for at folk bor hjemme, også er det som lønner seg for kommunen. Selv om det betyr at man må ha omfattende hjemmetjeneste og assistanse, er alternativet ofte mye dyrere, og når da innbyggerne ikke ønsker det, er det også et dårligere alternativ.

Helge André Njåstad (FrP) [11:41:03]: Eg er heilt einig med statsråden i at det er lurt at folk får bu heime, og at om ein ikkje bur heime, bur ein i tilrettelagde omsorgsbustader så lenge som mogleg. Det er bra for livskvaliteten til den enkelte. Eg er veldig glad for at statsråden var innom reforma Leve hele livet, som partia våre har samarbeidd godt om. Framstegspartiet har lenge vore oppteke av at matlukta skal koma tilbake på eldresenter, på sjukeheimar, i omsorgsbustader. I tillegg til at ein tek vekk nattevakta, skal ein no få maten køyrd frå kommunesenter i små plastposar som skal varmast opp. Det er stikk i strid med ønsket me og dette stortingsfleirtalet har hatt når det gjeld tilskotsmidlar, så eg lurar på om statsråden framleis har det same ambisjonsnivået som han hadde då Framstegspartiet var i regjering, at ein skal gje tilskot til kjøkken, og at ein skal få matlukta tilbake på senter og sjukeheimar der eldre oppheld seg.

Statsråd Bent Høie [11:42:04]: Vi har de samme ambisjonene om at man skal få matlukten tilbake, og at de som bor hjemme eller i omsorgsboliger, som i realiteten også er definert som hjemme, får god mat og har tilgang til god mat og gode måltidsopplevelser. Det er noe av det som er helt sentralt i reformen. Vi har nå lagt opp til at alle kommunene i hele landet skal vedta sine egne Leve hele livet-reformer i løpet av 2021. Hvis de ikke gjør det, vil de kunne risikere å få avslag på en rekke søknader om statlige midler, som det er viktig for mange kommuner å få, så det ligger en gulrot/pisk bak nettopp det. Jeg tror at denne reformen er viktig, fordi den vil bidra til at kommunestyrene og lokalpolitikere må ta en helhetlig tilnærming til det som er veldig viktig i menneskers liv, det som handler som mat, som handler om deltagelse, som handler om livskvalitet.

Spørsmål 5

Bård Hoksrud (FrP) [11:43:22]: «Sluttrapporten «Hendelsesanalyse. Intern smitte covid-19» for Sykehuset Telemark er offentliggjort, en rapport som er knusende når det gjelder sykehusets rutiner. Kommunikasjonen mellom sykehuset og kommunene, og ikke

minst kommunikasjonen med pårørende, slaktes. Rutinene, eller mangelen på sådan, og håndteringen førte til at 25 ansatte og 17 pasienter ble smittet, og 5 av pasientene døde. Dette må få konsekvenser, slik at det ikke skjer igjen.

Hva mener statsråden må gjøres for å sikre at sykehuset fortsatt har tillit i befolkningen?»

Statsråd Bent Høie [11:43:52]: Bakgrunnen for representantens spørsmål er et smitteutbrudd ved en medisinsk avdeling ved Sykehuset Telemark i desember 2020. Dette smitteutbruddet fikk også ringvirkninger for en kirurgisk avdeling ved sykehuset.

Jeg har fått opplyst at Sykehuset Telemark satte ned et eget team som gjennomførte en grundig hendelsesanalyse av den aktuelle hendelsen. Hensikten var å belyse hendelsesforløpet og framskaffe kunnskap om hvorfor utbruddet fikk så store konsekvenser. Sykehuset har opplyst at teamet har intervjuet både berørte pasienter, pårørende, kommuner, medarbeidere og ledere ved avdelingene som hadde smitteutbrudd. Teamet skulle også foreslå hensiktsmessige tiltak for å forhindre at lignende hendelser skjer igjen. Kommunene i sykehusets opptaksområde er på noen områder involvert i aktuelle tiltak, og det vil en også fortsette med.

Det som er avdekket, er alvorlige og beklagelige forhold. Det er samtidig verdt å merke seg at det var Sykehuset Telemark selv som tok initiativ til hendelsesanalysen. Helseforetaket har valgt å være åpne om smitteutbruddet, og de har også offentliggjort hele hendelsesanalysen. De har iverksatt forbedringstiltak, og dødsfallene er varslet til Statens helsetilsyn. Et av tiltakene er at sykehuset har styrket kommunikasjonen med berørte kommuner etter utbruddet. I tillegg til screening av pasienter ved ankomst er det også innført telefonisk spørreskjemascreening før innleggelse for å avdekke smitterisiko, massetesting ved definerte utbrudd og testing av pasienter før utskrivelse til kommunale institusjoner. Helseforetaket gjør risikovurderinger når det gjelder bruk av flersengsrom og fellesarealer i situasjoner med økt smitte.

Basert på hendelsesanalysen vil sykehuset opprette en egen utbruddsgruppe som skal tre sammen ved nye mulige smitteutbrudd. Gruppen skal bestå av ansatte med et tydelig ansvar for smittesporing, testing, varsling og kommunikasjon, og ledere fra berørte enheter. Helseforetaket viser til at mye av dette allerede er på plass i dag, men en egen utbruddsgruppe vil kunne sikre at disse aktivitetene koordineres enda bedre.

Pandemien vi er oppe i, byr på mange utfordringer. Det aktuelle sykehuset og ledelsen har en jobb å gjøre for at befolkningen skal ha tillit til deres viktige arbeid og det tilbudet de gir befolkningen. Samtidig er åpenhe-

ten de har utvist rundt smitteutbruddet, et viktig bidrag til både læring og forbedring og også til å få tillit fra befolkningen igjen. Jeg legger til grunn at sykehuset jobber videre med å følge opp det som er avdekket. Helse Sør-Øst vil følge opp arbeidet Sykehuset Telemark gjør med smittehåndtering og forbedring av rutiner.

Bård Hoksrud (FrP) [11:46:34]: Ja, det er en særdeles god helseanalyse som er enkel å forstå for vanlige folk. Jeg tror mange ble forskrekket da de så hvor knusende den er når det gjelder rutinene for å håndtere koronasmitte på sykehuset: frykt i forbindelse med isolasjon, mange følte seg glemt, og pårørende og alle i kommunen er kritiske til kommunikasjon og informasjon om sine kjære som ligger i koronasmitte på sykehuset, med tanke på deres alvorlige grunnlidelse og smitterisiko i tillegg. Det er kjempealvorlig. Mange var også kritiske til at det i liten grad ble brukt munnbind selv om smitten i Grenland var svært økende, og det var altså munnbindpåbud på kjøpesentre, men ikke på sykehuset.

Jeg hører hva statsråden sier, men hva tenker statsråden virkelig må til for å sikre at innbyggerne får tilbake tilliten igjen og føler seg trygge på Sykehuset Telemark? For nå er det mange som avbestiller timer i frykt for fare for å bli smittet.

Statsråd Bent Høie [11:47:31]: Det første jeg mener er helt vesentlig, er at en erkjenner de feilene som har skjedd, og er åpne om dem. Det er det viktigste og første steget for å få gjenopprettet tilliten.

Det andre er å vise at en tar resultatene fra rapporten på alvor og endrer sine rutiner i tråd med det som kommer fram i rapporten – å fortelle det og skape trygghet om at det faktisk har skjedd. Det mener jeg er den viktigste starten på dette arbeidet.

Det tredje steget er at befolkningen ser at dette har effekt, at tilsvarende episoder ikke skjer igjen, og at en ser at det har skjedd en forbedring.

Jeg er ganske trygg på at hvis alle de tre tingene skjer, vil befolkningen få gjenopprettet den samme tilliten de hadde til sykehuset sitt før dette skjedde.

Bård Hoksrud (FrP) [11:48:26]: Det er ikke tvil om at det er mange som gjør en fantastisk innsats i helsevesenet, og det er det definitivt på Sykehuset Telemark også, men jeg mener at dette viser at det har vært utfordringer med rutinene, og at man har hatt en utfordring knyttet til ledelsen. Elefanten i rommet er jo litt om statsråden mener det må få noen konsekvenser for noen, og at man må statuere et eksempel på at smittevern faktisk står øverst på agendaen – ikke krav til produktivitet.

Jeg har lyst til å utfordre statsråden: Etter det jeg har fått vite, skulle statsforvalteren for lenge siden, for flere

uker siden, faktisk vurdere om man skulle sette i gang gransking av Sykehuset Telemark. Fortsatt tyder ting på at det ikke er startet noen som helst gransking, og fem mennesker har mistet livet. Mener statsråden det er greit at man ikke har satt i gang en gransking? Man har en intern rapport som knuser rutinene og systemet, men statsforvalteren eller Helsetilsynet har ikke gjort noe videre for å følge opp dette. Jeg tror mange pårørende og andre forventer å se at det faktisk blir tatt på alvor og fulgt opp også av statsforvalteren.

Statsråd Bent Høie [11:49:27]: Når det gjelder hvilke konsekvenser dette eventuelt skal ha for personer som jobber ved Sykehuset Telemark, er det først og fremst ledelsens og styrets ansvar å vurdere det. Jeg har nok den grunnholdningen at vi alle sammen kan gjøre en feil; det viktigste er at en da erkjenner feilen, lærer av feilen og ikke gjør den samme feilen på ny. Da synes jeg generelt sett at det ikke alltid er den beste reaksjonen at de som har gjort en feil, må gå, men at de faktisk tar med seg erfaringen videre nettopp for å hindre at samme feil skjer på ny.

Når det gjelder statsforvalteren, er det veldig viktig for meg at statsforvaltere vurderer saker og på hvilke måter de har tilsyn og kontroll med dem, på egen hånd uten politisk innblanding. For hvis vi politisk begynner å blande oss inn i deres arbeidsmetode og prioritering, kan det fort bli svekket tillit til jobben de gjør. Disse sakene er meldt, og jeg regner med at statsforvalteren gjør en konkret vurdering, men selvfølgelig vil også statsforvalteren i denne saken se til den interne rapporten som er kommet.

Spørsmål 6

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:51:10]: «Regjeringa har lova ei storsatsing på utbygging av breiband i distrikta. 300 000 husstandar manglar høgfbarsbreiband.

Kva tidsplan har regjeringa for arbeidet med å gje desse 300 000 husstandane høgfbarsbreiband?»

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:51:30]: Jeg takker representanten Navarsete for spørsmålet. Jeg er glad for at representanten stiller akkurat dette spørsmålet, for jeg er veldig stolt av hva Norge har fått til når det gjelder bredbånd og mobildekning.

Bredbånd, mobiltjenester og internett er grunnleggende viktig i dagliglivet vårt, både for verdiskaping, for arbeidsplasser og for gode offentlige tjenester. Det er viktig å være klar over at nesten 100 pst. av husstandene i Norge nå har tilbud om grunnleggende bredbånd. Det innebærer at vi kan bruke offentlige portaler, handle på nettet, bruke nettbank, lese nettaviser og sende e-post. Det er viktig.

Spørsmålet fra representanten Navarsete gjelder høyhastighetsbredbånd. På dette feltet har vi de siste årene hatt en svært positiv utvikling. Vi må faktisk tilbake i tid til da representanten Navarsete selv satt i regjering og var samferdselsminister frem til 2009 og hadde ansvaret for denne viktige sektoren, for at vi skal forstå de formidable fremskrittene vi har hatt på den digitale grunnmuren de siste årene. Da regjeringen tok over i 2013, var det bare 63 pst. av norske husstander som hadde tilbud om høyhastighetsbredbånd. Per første halvår 2020 har dekningen økt til 89 pst. av husstandene, og ved utgangen av 2020 passerte vi trolig 90 pst. Det er en formidabel økning.

Men så er det, som representanten påpeker, fortsatt om lag 250 000 husstander som mangler tilbud om høyhastighetsbredbånd. En stor del av de husstandene er i spredtbygde strøk. Markedet har selv bygd ut nettet i store deler av landet på ordinære kommersielle vilkår. Den markedsbaserte modellen som har ligget fast i over 20 år, ser vi gir gode resultater, men i områder der det ikke er kommersielt grunnlag, bidrar både staten og kommunene med tilskudd.

Denne regjeringen har tildelt mer til bredbåndsutbygging i distriktene, men vi stopper ikke der. For ikke mange uker siden lanserte vi en historisk distriktpakke for utbygging av trådløst høyhastighetsbredbånd i distriktene. I denne pakken vil vinnerne i 5G-auksjonen som gjennomføres over sommeren, kunne få redusert pris mot at de forplikter seg til å bygge ut i spredtbygde strøk. Utbyggingen for disse midlene skal gjennomføres innen utgangen av 2024.

Jeg jobber nå med en stortingsmelding som jeg skal legge frem før sommeren, om bredbånd, mobil og internett. Der vil vi sette nye ambisiøse mål for årene fremover og presentere tiltakene for hvordan vi skal nå de målene.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:54:31]: Eg takkar for svaret.

Dess fleire som får høgfbarsbreiband, dess verre vert det å vere utan, noko bl.a. representanten Lundteigen tek opp i ein kronikk i dagens VG, knytt til Nav. Det vert forventningar til at alle har den moglegheita at ein kan kople seg på, men det er ikkje slik i dag at alle har den moglegheita. Difor er det veldig viktig, og det har Senterpartiet meint sidan Odd Roger Enoksen var partileiar og VG hadde ei boble der det stod «Bredbånd til folket». Då var det veldig få andre enn Senterpartiet som hadde tru på det.

Kor mange av desse 300 000 husstandane som i dag har treigband og ikkje breiband, vil få det innan utgangen av 2024, når denne storstilte utbygginga er gjort?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:55:24]: Regjeringen har som mål at hele landet skal få tilgang til høyhastighetsbredbånd. Derfor er jeg nå veldig glad for denne auksjonen. Jeg håper at det vil være flere tilbydere som byr på auksjonen, og som forplikter seg til å bygge ut bredbånd i hele landet. Jeg ser frem til at vi skal presentere målsettingen og tiltakene for hvordan vi skal få til dette, slik at alle har mulighet til å benytte høyhastighetsbredbånd.

Det grunnleggende nettet som nesten hele Norge har tilgang på i dag, er bra, men som representanten er inne på, skal vi også være med og forebygge det digitale utenforskapet, slik at alle har god tilgang også på offentlige tjenester. Det er en målsetting for regjeringen at vi får høyhastighetsbånd og nett rundt i hele Norge.

Liv Signe Navarsete (Sp) [11:56:28]: Då høyrer eg svaret frå statsråden slik at alle dei 300 000 husstandane får utbygd høgfartsbreiband innan utgangen av 2024. Det er jo ein veldig god ambisjon og ei veldig god målsetjing, og eg håpar verkeleg at ein får det til. Det får no tida vise om ein gjer, men det var i alle fall slik eg oppfatta svaret.

Dette er jo ikkje eit vanleg tilskot. Ein ettergir ein del av det som skulle ha vore betalt til konsesjon, og då lurar eg på: Har Nkom sendt ut auksjonsreglane no? Og inneheld dei tidsfristen på 2024 for utbygging – eg tek for gitt at ein gjer det? Korleis vil den utgifta som dette uansett er for staten, kome fram i dei budsjetta som vert lagde fram for Stortinget?

Statsråd Linda Hofstad Helleland [11:57:32]: Jeg vil presisere at man byr på auksjonen, og utbyggingen, med midlene som ligger til rette for dem som byr på auksjonen, skal skje innen 2024. Som jeg også sa til representanten, vil regjeringen komme med en stortingsmelding om målet i løpet av våren.

Nkom, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet, har sendt ut detaljerte regler for auksjonen på høring, og de vil komme med nærmere føringer om dette så snart det lar seg gjøre.

Spørsmål 7

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [11:58:36]: «I Bergens Tidende den 22. februar i år kunne vi lese at det for to uker siden ble kjent at russisk-kontrollerte TMH International skal kjøpe Bergen Engines i løpet av året. Det innebærer at Sjøforsvaret blir avhengig av et russisk-kontrollert selskap i drift og vedlikehold av en rekke fartøyer, inkludert kystvaktfartøyer.

Hvordan vil statsråden sikre at Forsvarets behov blir ivaretatt, og forhindre at norsk teknologi som

benyttes i Forsvarets fartøyer, overføres til det russiske selskapet?»

Statsråd Frank Bakke-Jensen [11:59:07]: La meg i lys av den debatten som har vært, innledningsvis slå fast at det ikke er aktuelt å la et russiskkontrollert firma vedlikeholde Forsvarets fartøy, og også presisere at sikkerheten rundt Forsvarets fartøy blir ivaretatt.

Dette er imidlertid en komplisert sak, som reiser en lang rekke spørsmål som må undersøkes fra alle sider. Det tar nødvendigvis noe tid.

Siden jeg ble kjent med saken, har jeg i flere runder bedt Forsvaret og Forsvarsmateriell gjøre ulike vurderinger av bl.a. hvordan salget vil påvirke de kontraktene og de framtidige leveransene der Bergen Engines nå er underleverandør. Det er vurderinger jeg ikke har lyst til å forskuttere her, men det er allerede klargjort at Forsvaret har kontroll også i det kontraktsettet man har, sånn at sikkerheten til Forsvarets teknologi er ivaretatt.

Dieselmotorene til Bergen Engines kan ikke defineres som sensitiv forsvarsteknologi, men vi vurderer også den sikkerhetspolitiske betydningen av at russiske selskap kan få tilgang til denne teknologien, og behovet for å forhindre overføring av teknologi er ett av flere forhold som nå vurderes. Det mulige salget vil også kunne berøre andre nasjonale sikkerhetsinteresser og forholdet til andre stater. Det er altså både handelspolitiske, forsvarspolitiske og sikkerhetspolitiske hensyn som må vurderes.

Derfor har regjeringen varslet partene om at det kan bli aktuelt å stoppe salget med hjemmel i sikkerhetsloven § 2-5. Denne bestemmelsen kan anvendes dersom salget kan innebære en ikke ubetydelig risiko for at nasjonale sikkerhetsinteresser kan bli truet, og det selv om Bergen Engines ikke har vært underlagt sikkerhetsloven.

Regjeringen jobber nå for å kartlegge alle mulige forhold som har betydning for det mulige salget av Bergen Engines. Beslutninger som fattes i denne saken, kan være av stor prinsipiell betydning og ha langsiktige konsekvenser. Vi må derfor sørge for at vi står støtt i både kunnskapsinnhenting, vurdering og den beslutningen vi tar.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:01:13]: Jeg forstår at ministeren skal fortsette å vurdere. Han har nå vurdert i fire måneder, og det skulle ikke være så vanskelig å konkludere.

Kanskje skal jeg si gratulerer med stans av salget, for jeg har skjønt at det kommer til å skje, men når ministeren sier at dette ikke er sensitiv teknologi, er det rett og slett kunnskapsløst. Jeg beklager, president. Men stillegående motorer og russisk teknologi, der Russland sliter med å få tak i den typen motorer og Norge kan

levere det – det er klart at det er sensitivt, og at det er sikkerhetspolitisk risikosport.

Ministeren sier at det er dieselmotorer, og det har han også sagt før. Men det er altså ikke bare det at dieselmotorer selges til Russland, dette er teknologi som russerne trenger. Det skulle selvsagt regjeringen ha visst for lenge, lenge siden. Avansert motor- og turbinteknologi overføres til Russland. Bare det i seg selv burde fått varsellampene til å blinke for lenge siden.

Så er det rot frem og tilbake om ministere. Forrige gang spurte vi utenriksministeren, og hun pekte på forsvarsministeren. Forsvarsministeren pekte på næringsministeren. Statsministeren er helt fraværende. Hvor er regjeringens sikkerhetsutvalg? Det er jo en helt meningsløs måte å håndtere dette på. Vil forsvarsministeren ta selvkritikk her?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:02:20]: Det kan godt hende at vi skal ta selvkritikk på måten vi har forklart saken på. Når vi registrerer representanten Tybring-Gjeddes forvirring, er det ting som tyder på at vi har vært utydelige.

Jeg har lyst til å gjenta noen av de kompliserende faktorene i denne saken. Det er faktisk sånn at det også må tas handelspolitiske hensyn når man skal gå inn i en sånn sak; det er viktig at man ser det også fra den siden når man tenker på hvordan man kommuniserer. Det er viktig for regjeringen at vi av handelspolitiske hensyn framstår som en nasjon som tar Russland og russiske eiere seriøst.

Vi har sjekket ut at for Forsvarets del, for vedlikehold av våre fartøy og for leveransene, har vi det under kontroll i det avtaleverket vi har.

Så er jeg helt enig med representanten i at de sikkerhetspolitiske aspektene med teknologioverføring og kunnskaps- og kompetanseoverføring er begrunnelsen for at vi nå har varslet at det kan bli aktuelt å stanse salget, og at vi nå gjør grundige vurderingen av denne saken.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:03:25]: Salget av Bergen Engines var kjent i november. Det ble første gang skrevet om 2. november. Det er fem måneder siden. Fremdeles har ikke regjeringen konkludert med at dette salget skal stanses, selv om jeg nå skjønner at det vil bli stanset.

I forkant av å kjøpe en så stor bedrift er det noe som heter «due diligence». Det gjør alle store bedrifter når de kjøper opp en annen stor bedrift. Da går man inn i ikke bare regnskaper og finanser, men også i teknologi-kunnskap, teknologikompetanse, hvem som er kundene, hvordan kundene opererer, og om kundene kan betale. Alt som ligger i en større bedrift, går man igjen-nom i en «due diligence». Det skjer ved kontraktsinn-gåelsen, som var 2. februar.

Kan forsvarsministeren garantere at TMH International ikke har fått noe slags teknologi, kompetanse eller kunnskap som er sensitiv for Norge, for Kystvakten og generelt for det norske forsvaret? Kan han garantere det, eller er det det han skal vurdere nå, de neste fire månedene?

Statsråd Frank Bakke-Jensen [12:04:25]: Dette er et litt søkt spørsmål, men på generelt grunnlag kan jeg si at «due diligence» skjer mellom store selskaper mange ganger, det er mange tilfeller av det. Det er veldig sjelden meg bekjent og ville også være veldig lite lurt hvis det første man leverer fra seg i en «due diligence»-prosess, er de forretningshemmelighetene som gir bedriften den verdien den har for salg.

Selv om prosessen har startet, er det varslet om at det skal være stans, og at vi skal gjøre disse vurderingene. Det er innenfor tidsaspektet også i denne saken. Men det er fullt mulig å blåse det opp og rope at dette er farlig, farlig. Jeg mener vi har kontroll på det, og så får vi se hva som kommer når vi har gjort de vurderingene som skal gjøres i denne saken.

Spørsmål 8

Eirik Faret Sakariassen (SV) [12:05:30]: Mykje har skjedd sidan spørsmålet vart sendt inn, og der det står «legge ned», skal det stå «selge ut»:

«Nylig meldte NRK at Norsk Hydro vurderer å legge ned aluminiumsfabrikkene i Holmestrand og på Karmøy, som har 650 ansatte. Dette er viktige hjørnesteinsbedrifter i sine samfunn, men vel så viktige arbeidsplasser for et Norge som står foran et grønt skifte. Staten, ved Nærings- og fiskeridepartementet, eier om lag 34 pst. av Norsk Hydro ASA.

Vil statsråden bruke sin eiermakt gjennom departementet til å bevare disse arbeidsplassene fremfor å akseptere at de legges ned, for å sikre et rettferdig grønt skifte?»

Statsråd Iselin Nybø [12:06:13]: Jeg har også registrert at Hydro har konkludert med å selge forretningsområdet for valsing, og som representanten er inne på, er det ikke nedlegging, men salg det er snakk om. Fabrikkene er solgt til en annen virksomhet.

Jeg har merket meg at kjøperen uttrykker vilje til å bruke sine ressurser på en omstilling av virksomhetene og til å investere i og utvikle virksomhetene. Også jeg er opptatt av at den nye eieren skal ta godt vare på de norske valseverkene og arbeidsplassene. Regjeringen har lagt godt til rette med gode rammevilkår for industrien.

Beslutningen om salg av forretningsområdet for valsing er tatt av styret i Hydro. Selskapslovgivningen

angir ansvars- og rollefordeling mellom eier, selskapets styre og administrerende direktør. Det er styret som er ansvarlig for å forvalte selskapet, og salg av datterselskaper er styrets ansvar.

Denne rollefordelingen følger også av statens prinsipper for god eierstyring. Det er prinsipper som det har vært bred politisk enighet om lenge, og som har tjent både selskapene og staten som eier. Å gå vekk fra det kan svekke hele det statlige eierskapet, og gitt det omfattende eierskapet som staten har i norsk næringsliv, vil det kunne ha betydelige negative konsekvenser for det norske kapitalmarkedet.

Forretningsområdet for valsing har de siste fem årene hatt en årlig underliggende avkastning på syssel-satt kapital på ca. 2 pst. – betydelig under den langsiktige kapitalkostnaden på 7–8 pst. Avkastning som over tid er under kapitalkostnaden, svekker generelt grunnlaget for investeringer, vekst, konkurransekraft og trygge arbeidsplasser.

Jeg synes det er positivt at en annen aktør ønsker å investere i norske arbeidsplasser. Det viser også at valseverkene i Holmestrand og på Karmøy, og de ansatte der, er verdt å satse på, og at rammebetingelsene i norsk næringsliv er attraktive også for selskaper utenfor landets grenser.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [12:08:31]: SV lanserte nylig sin grønne nye deal for eit rettferdig grønt skifte i Noreg. Der er det ei rekkje verkemiddel som skal sikra at me i framtida har gode og trygge arbeidsplassar.

Me er bekymra for at staten ikkje vel å utøva aktivt eigarskap, og dette er eit godt eksempel på nettopp det – at ein i norske selskap, som staten har eit relativt stort eigarskap i, ikkje grip inn. Ein seier at alt er styret sitt ansvar. Statsråden meiner at det ikkje er departementet eller regjeringa som skal forvalta dette, men at styret har ansvar. Styret har også fått representantar som regjeringa har hatt ansvar for å finna.

Eg vil på bakgrunn av det spørja: Er det sånn at regjeringa ikkje vil gripa inn når viktige norske verdier, som Hydro i dette eksempelet, står i fare for å verta selde ut?

Statsråd Iselin Nybø [12:09:31]: Det er inngått en avtale om salg av disse valseverkene, og jeg kan ikke reversere en lovlig inngått avtale mellom to private parter. Jeg er ganske sikker på at jeg og representanten har et ulikt prinsipielt syn på statens eierskap som sådant. Jeg er opptatt av at staten må framstå som en langsiktig, profesjonell aktør som tar logiske beslutninger i et marked, nettopp fordi at med en så stor aktør i det norske næringslivet vil usikkerhet rundt statens rolle som eier faktisk gjøre det vanskeligere å eie sammen med andre pri-

vate. Det kan gjøre det vanskeligere å tiltrekke seg privat kapital, og det vil kunne få konsekvenser for mange av de arbeidsplassene som staten har en eierandel i i dag.

Eirik Faret Sakariassen (SV) [12:10:26]: Me ser sikkert òg ulikt på kva som er logisk i denne samanhen-gen. For min del er det logisk at staten skal vera ein aktiv eigar og sørgja for at det er gode arbeidsplassar som kan bidra til eit grønt skifte og stabilitet – ikkje berre marknadsprinsipp.

Resultatet no er at usikkerheita både i Holmestrand og på Karmøy – som me kjenner godt frå heimfylket vårt – er stor. Mange er bekymra. Dei er usikre på kva framtida vil føra med seg. Vil desse arbeidsplassane vera der òg i framtida? Og ikkje minst: Kva slags arbeidsforhold vil rå? På bakgrunn av det synest eg det viktigaste spørsmålet for alle tilsette som no er usikre, er om statsråden vil jobba for at dei tilsette som får ny eigar, beheld dei løns-, arbeids- og pensjonsvilkåra som dei har opparbeidd gjennom mange år.

Statsråd Iselin Nybø [12:11:21]: Staten er en aktiv eier, og vi utfører eierskapet vårt i tråd med de prinsippene som det har vært bred politisk enighet om. Men selv om vi har en veldig god eierskapsavdeling, kan ikke staten, ved Nærings- og fiskeridepartementet, gå inn, ha den samme kunnskapen og være i stand til å gjøre de samme beslutningene i et selskap som det styret kan. De ulike vurderingene, de ulike beslutningene, må fattes av styret i et selskap, for staten verken kan eller bør ta på seg slike oppgaver.

Det er riktig at vi har en representant i valgkomiteen som sånn sett innstiller på et styre, og vi stemmer også på generalforsamlingen, men det er ikke sånn at staten har sin styrerepresentant. Styret skal ivareta hele aksjonærfellesskapet, og vi er én av flere aksjonærer i dette selskapet, sammen med andre.

Jeg er opptatt av de arbeidsplassene som er der, og jeg har stor forståelse for at de føler usikkerhet, men det er også et selskap som er interessert i denne virksomheten, som har kjøpt dem.

Spørsmål 9

Nicholas Wilkinson (SV) [12:12:45]: «Historisk har staten vært avgjørende for industrialisering, sysselsetting og velferd. Skal vi klare å få til det rettferdige grønne skiftet, kan og må vi bruke statlige selskaper. Det bør alle vite etter eventyret Statoil, nå Equinor. Et forslag er å bygge opp statlig legemiddelindustri, StatMed. Det vil gjøre Norge mindre avhengig av import av vaksiner og medisiner.

Vil statsråden bygge opp en større legemiddelindustri i Norge, som ikke bare handler om helse, men også om fremtidige grønne arbeidsplasser?»

Statsråd Iselin Nybø [12:13:37]: Regjeringen har en god samlet industri- og næringspolitikk som bidrar til bærekraftig vekst, til lønnsomme arbeidsplasser og til grønn omstilling. Det er næringslivet som har de beste kunnskapene og de beste ferdighetene til å drive lønnsom og konkurransedyktig virksomhet. Det vi kan gjøre, er å legge til rette for at konkurransedyktige norske bedrifter og næringer skal kunne gripe muligheter der de selv er villige til å satse og ser mulighetene. Regjeringen har derfor prioritert en helhetlig næringspolitikk som fremmer verdiskaping og et lønnsomt og konkurransedyktig næringsliv. Vi har satset på næringsfremmende skattelettelser, forskning og innovasjon, digitalisering, eksportfremme og markedsadgang.

Representanten Wilkinson framstiller statlig eierskap og statlige selskaper som et sentralt virkemiddel for bærekraftig næringspolitikk. Regjeringens eierskapspolitikk framgår av eierskapsmeldingen. Det er regjeringens politikk at staten kun bør ha eierandeler i selskaper når det er den beste løsningen for å ivareta ulike behov som staten har. Ofte vil andre virkemidler enn direkte statlig eierskap være bedre egnet til å oppnå det som staten ønsker. Hvilke tiltak som er best, må vi vurdere ut fra en konkret og aktuell situasjon.

Jeg vil også minne om at Stortinget så sent som i november 2020 tok stilling til et forslag fra bl.a. representanten Wilkinson om å bygge opp et statlig selskap, StatMed, som skulle sørge for nasjonal egenproduksjon av legemidler i Norge. Som kjent anså ikke et flertall det å bygge opp et statlig selskap med ansvar for dette formålet som formålstjenlig.

Jeg ønsker en sterk helsenæring i Norge. Denne regjeringen har også lagt fram en egen stortingsmelding om helsenæringen. Meldingen viste at regjeringens generelle næringspolitikk treffer helsenæringen godt, og at helsenæringen bruker mulighetene i virkemiddelapparatet aktivt. Regjeringen har ingen planer om å bygge opp en statlig legemiddelindustri. Vi vil imidlertid fortsatt bidra til at næringslivet i Norge har gode rammebetingelser, og viderefører den sterke satsingen på forskning og innovasjon.

Nicholas Wilkinson (SV) [12:16:07]: Jeg tror at Venstre og SV er litt uenige om dette, men SV har fått flertall for at vi skal produsere antibiotika på norsk jord. Det var uten Venstre og Høyre, men vi har fått andre partier med på det. Jeg har ikke sett at regjeringen har gjort dette. Det er mange fine ord fra regjeringen, men jeg har snakket med selskaper, private selskaper, som er veldig klare for å gjøre jobben her, f.eks. Curida.

De vil ikke bare ha skattekutt, som statsråden snakket om. De vil ha avtaler med staten. Curida, f.eks., eksporterer alt til utlandet. Staten kjøper nesten ingenting fra norske selskaper.

Hvorfor har ikke staten og regjeringen laget gode ordninger for at legemiddelindustrien i Norge kan få avtaler og selge medisiner til Norge, til staten?

Statsråd Iselin Nybø [12:17:18]: Jeg synes representanten er inne på noe viktig, for selv om vi ikke kan ha all produksjon av ulike typer legemidler her, kan vi ha noe. Det med beredskap knyttet til legemidler er noe som helse- og omsorgsministeren jobber med, og det handler om ulike ting. Det handler også om å ha lager, osv. Men dette er et globalt marked, og det betyr at man er i en global konkurranse og må hevde seg i konkurranse med andre globale aktører. Jeg ser ikke på det som realistisk at vi skal kunne håndtere all form for legemiddelproduksjon internt innenfor våre egne grenser, så vi er avhengige av å ha dette globale markedet. Sånn henger det sammen, og sånn må det henge sammen fortsatt. Men jeg understreker at vi selvfølgelig er interessert i å lage gode rammebetingelser for næringsvirksomhet som skal drives herfra, også de som driver i et globalt konkurransemarked.

Nicholas Wilkinson (SV) [12:18:20]: Dette var ikke bra – bare å si at Norge ikke skal produsere alle medisiner. Selvfølgelig – ingen har foreslått det. Ingen har foreslått det. Statsråden viser til helseministeren. Jeg spør om å få gode avtaler til norske selskaper på norsk jord fordi vi – staten, helsesektoren – kjøper inn medisiner og smittevernutstyr, f.eks. Jeg har sagt veldig tydelig at Curida er klare. De er klare, men de har ikke fått gode avtaler med staten. LMI, altså de som jobber for disse selskapene, er også veldig klare for å få gode avtaler. Statsråden snakket om skattekutt, som jeg også nevnte. De trenger ikke det. De trenger en avtale.

Jeg fikk ikke svar, så jeg spør igjen: Vil regjeringen lage gode avtaler for at norske selskaper kan selge medisiner og smittevernutstyr til staten Norge?

Statsråd Iselin Nybø [12:19:28]: Representanten sier at de foreløpig ikke har fått noen gode avtaler. Hva som gjør at de ikke har klart å komme i inngrep med de ulike innkjøperne av det de produserer, vet ikke jeg, det har jeg ikke inngående kunnskap om. For meg er det viktig at næringslivet vårt er i stand til å konkurrere om å få sånne avtaler, for det er akkurat det det handler om her. Det handler om å være den som tilbyr det beste produktet, sånn at man blir foretrukket og valgt. Men det er en konkurranse med andre eksterne leverandører på det området, så jeg verken kan eller bør si her og nå at vi skal foretrekke én leverandør foran en annen,

for det må være det beste produktet og den beste avtalen som inngås.

Spørsmål 10

Fra representanten Torgeir Knag Fylkesnes til næringsministeren:

«EUs Green Deal inneholder krav som sier at prosjekter som vesentlig svekker miljø og klima ikke kan få finansiering. SV har gjennom sin plan for et rettferdig grønt skifte foreslått å fase inn det samme kravet for en rekke virkemidler.

Mener statsråden det er aktuelt å fase inn denne tenkningen i Innovasjon Norge og de næringsretta delene av Forskningsrådet, samt øvrig virkemiddelapparat?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 11

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Sigbjørn Gjelsvik til næringsministeren, er overført til fiskeri- og sjømatministeren som rette vedkommende.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:20:53]: «Stortinget bevilget i juni midler til et nytt forskningsskip for Havforskningsinstituttet som del av krisetiltak for norsk maritim næring. Ifølge Maritimt Magasin 26. februar skal forskningsskipet bygges ved Holland Shipyards Group i Nederland. I anbudet har pris blitt vektet høyere enn kvalitet. I tillegg skal skipet bygges på gammel framdriftsteknologi.

Hva er bakgrunnen for at regjeringen ikke har sørget for at kvalitet vektet høyere, og stilt krav om moderne framdriftsteknologi for å legge til rette for at skipet bygges i Norge?»

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [12:21:33]: I mai i fjor la regjeringen fram en verftspakke med en samlet verdi på 744 mill. kr. Kontrakten for oppgradering av korvettene i Skjold-klassen for Sjøforsvaret har gått til Umoe i Mandal, og alle kontraktene for oppgradering av Havforskningsinstituttets forskningsfartøy har gått til norske verft – med andre ord har hoveddelen av pakken gått til norske verft.

I anbudsprosessen for det nye kystgående forskningsfartøyet var det et nederlandsk verft som kom best ut. Havforskningsinstituttet opplyser at de i den grad det er mulig innenfor regelverket for offentlige anskaffelser, hadde lagt til rette for at kontrakten skulle havne i Norge. Blant annet ble det stilt krav om at tilbudene skulle leveres på norsk. Jeg har full tillit til

at Havforskningsinstituttet har håndtert denne anskaffelsen på korrekt måte.

Representanten Gjelsvik spør om hvorfor ikke regjeringen har sørget for større vektning av kvalitet, og hvorfor det ikke ble stilt krav knyttet til framdriftsteknologi. Til det første vil jeg peke på at en annen vektning av kvalitet og pris ikke ville ha endret hvilket verft som fikk oppdraget i dette tilfellet, da det nederlandske verftet ifølge Havforskningsinstituttet var best ut fra begge kriteriene.

Mer overordnet er verftspakken et virkemiddel for å øke mengden oppdrag som blir satt i gang av det offentlige for å gi verftsnæringen flere oppdrag å konkurrere om. Det er ikke lagt detaljerte føringer for den enkelte anskaffelse, da vi mener at virksomhetene selv er best i stand til å vurdere hvordan anskaffelsen bør innrettes innenfor de økonomiske rammene som er stilt til disposisjon. Det ble for øvrig heller ikke stilt noen krav fra Stortinget i forbindelse med behandlingen.

Omgåelse av EØS-avtalen og proteksjonistiske tiltak er ikke i tråd med regjeringens politikk. Regjeringen prioriterer å legge til rette for at norsk maritim næring skal kunne hevde seg i et internasjonalt marked. Det er nå satt i gang en verftsstudie der vi vil få en grundig analyse av den norske verftsnæringen. Dette vil gi en pekepinn på hvor næringen kan være mest konkurransedyktig, og gi et godt innspill for videre utvikling av politikken.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:23:46]: Jeg takker for svaret, men det er jo smått utrolig – i denne saken er det ikke bare slik at regjeringen ikke har sørget for at kvalitet ble vektet høyere. Nei, de opprinnelige planene var at kvalitet skulle vektet høyere, at en skulle ha et skip med fullstendig moderne teknologi og sørge for at en hadde moderne batteriteknologi for framdrift på skipet. Det er jo nettopp en av grunnene til at Stortinget valgte å bruke penger på dette i forbindelse med krisepakken – en så at dette var et moderne prosjekt som kunne legges til rette for aktivitet i Norge. Havforskningsinstituttet beklager at de ikke fikk en større ramme fra regjeringen. Hvorfor har en ikke sørget for å bevilge noen ekstra millioner kroner, slik at en kan vekte kvalitet høyere og få et topp moderne skip, som også blir bygd i Norge?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [12:24:41]: Det ble ikke gitt noen føringer fra Stortinget om det som representanten tar opp. Den rammen som ble vedtatt i Stortinget, er faktisk utvidet to ganger ved at Havforskningsinstituttet fikk anledning til å gå ut over rammen, bl.a. med sikte på å prøve å få til ny teknologi.

Så tar jeg til etterretning at havforskningen selv sier at man er avhengig av lange seilingsperioder, bl.a. på bakgrunn av manglende infrastruktur. Det er f.eks. ikke

infrastruktur på plass for hydrogen langs kysten, det er litt for tidlig for det. Når det gjelder elektrifisering, er ikke fartøyet egnet for det som hovedframdrift, så man har lagt vekt på å få mest mulig miljøvennlig teknologi basert på en dieselmotor, som jeg for så vidt har oppfattet er populært ellers i Senterpartiet.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [12:25:35]: Selvsagt skal en bruke diesel også i disse sammenhengene og ikke tvinge folk eksempelvis i deler av Oslo til å måtte selge dieselbilen sin og kjøpe elbil fordi det blir forbudt å kjøre den bilen der. Eller sånn som nå, eksempelvis når det gjelder cruisebåter, for å holde oss på havet: Vi behandlet nettopp her om dagen en sak der det i verdensarvfjordene, både i Nærøyfjorden og Geirangerfjorden, fra 2026 blir forbudt med cruiseskip som ikke har nullutslippsteknologi. Samtidig bestiller regjeringen gjennom Havforskningsinstituttet altså et nytt havforskningsfartøy som det vil være forbudt å seile inn i de verdensarvfjordene med fra 2026.

Ser ikke statsråden det store paradokset i at staten som innkjøper ikke stiller krav om den best tilgjengelige moderne teknologien, slik at en hadde lagt til rette for at en får utbygging, arbeidsplasser og verdiskaping i Norge istedenfor at krisetiltak forsvinner ut av landet?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [12:26:34]: Jeg vil gjenta at hoveddelen av verftspakken har gått til norske verft. Akkurat når det gjelder dette fartøyet, nådde ikke norske verft opp i konkurransen, og der er pris vektet 60 pst., kvalitet 40 pst. Vi har ikke stilt detaljerte krav til havforskningen om hva slags krav som skulle stilles. De er selv best i stand til å vurdere hva slags type fartøy og hvordan det skal utløses i dette tilfellet.

Det må også nevnes at det kan ettermonteres batteriteknologi for «peak shaving», slik at man også kan seile i verdensarvfjordene. Selve kystfartøyet kommer til å bli et viktig bidrag i marin forskning langs kysten vår, spesielt nordover, og kan således også være med på f.eks. å skaffe oss mer kunnskap om bl.a. kysttorsken, som har vært truet. Det har store konsekvenser for miljømerking av norsk fisk. Så når det gjelder satsing på forskning, kommer dette skipet til å bli kjempeflott langs kysten i nord.

Spørsmål 12

Morten Ørsal Johansen (FrP) [12:27:46]: «Det siste året har det vært behandlet mange tiltakspakker for å hjelpe norsk næringsliv gjennom koronapandemien. I forbindelse med behandlingen av Prop. 127 S (2019–2020) ble det som en del av tiltakspakken for verftsindustrien gitt fullmakt til å anskaffe et kystgående forskningsfartøy innenfor en ramme på 110 mill. kroner.

Nå er det bestemt at dette skipet skal bygges i Nederland.

Hvordan hjelper dette norsk verftsindustri i en krevende tid?»

Statsråd Iselin Nybø [12:28:17]: Som representanten viser til, har regjeringen – med god hjelp av Stortinget og Fremskrittspartiet, vil jeg si – lagt fram en rekke tiltak for å hjelpe norsk næringsliv gjennom koronapandemien. Flere tiltak er rettet mot verftsindustrien og øvrig maritim sektor, bl.a. ny kondemneringsordning og låneordning for fornyelse av nærskipsfåtten og fiskefartøy. I tillegg nyter næringen godt av de generelle tiltakene, som permitteringsordningene, lånegarantiordninger og utsatte og nedsatte skatter og avgifter.

Verftspakken som ble lagt fram i mai i fjor, har en samlet verdi på 744 mill. kr. Pakken består av oppgradering og vedlikehold av fartøy for Sjøforsvaret, Havforskningsinstituttet, Norges geologiske undersøkelse og utstyr til kontrollfartøy for Fiskeridirektoratet. Formålet med verftspakken er bl.a. å øke mengden oppdrag fra det offentlige som norske verft kan konkurrere om.

Den største andelen av verftspakken består av arbeidet med å oppgradere Sjøforsvarets Skjold-klasse av kystkorvetter, som ble forsert til perioden 2020–2024, til en verdi av 514 mill. kr. Kontrakten er tildelt et verft i Mandal. Oppgraderingen gir verftet samt andre nasjonale leverandører av delsystemer nye oppdrag. Alle kontraktene som gjelder oppgradering av Havforskningsinstituttets forskningsfartøy, har også gått til norske verft.

I anbudsprosessen for nytt kystgående forskningsfartøy var det imidlertid et nederlandsk verft som kom best ut, når det gjelder både kvalitet og pris. Da må det tilbudet velges, og det har fiskeriministeren, som har ansvaret for Havforskningsinstituttet, redegjort for i forrige spørsmål. Noe av utstyret til fartøyet vil bli levert av norske leverandører, og all garantioppfølging og service vil skje i Norge. Det er likevel sånn at markedet for anskaffelse av fartøy er internasjonalt, og offentlige innkjøpere må i tillegg forholde seg til anskaffelsesregelverket.

Regjeringen prioriterer å legge til rette for at norsk maritim næring skal kunne hevde seg i et internasjonalt marked. Regjeringen vil sikre EØS-avtalen som bærebjelke for norske arbeidsplasser og verdiskaping, og vi følger nå utviklingen i verftsnaeringen tett. Gjennom verftsstudien som nå settes i gang, vil vi få enda bedre kunnskap om situasjonen i næringen og et godt grunnlag for videre utvikling av politikken.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [12:31:07]: Spørsmålet var hvordan dette skulle hjelpe norsk verftsindustri, og jeg forstår på statsråden, i og med at en svarer som en gjør, at denne kontrakten ikke hjelper norsk verftsindustri noe særlig.

Kvalitet og pris ble nevnt. Kvalitet er bl.a. ny teknologi, og den som legger ut anbudet, bestemmer kriteriene og vektingen av disse. De fleste vet at kvalitet er viktig, at ny teknologi er viktig, og at dette koster. Da Stortinget vedtok tiltakspakken med en intensjon om at byggingen av forskningsskipet skulle skje ved et norsk verft, burde man være klar over at Norge konkurrerer best på kvalitet og ikke på pris. Da regjeringen ble klar over at kvalitet og ny teknologi faktisk koster, og med bakgrunn i Stortingets intensjon, burde ikke regjeringen da kommet tilbake til Stortinget og forklart at de hadde gjort denne nyoppdagelsen?

Statsråd Iselin Nybø [12:32:04]: Spørsmål som er konkret rettet til Havforskningsinstituttets vurderinger, er det fiskeri- og sjømatministeren som kjenner best, ettersom det ligger i hans portefølje og til hans konstitusjonelle ansvar. Men jeg er ikke enig i de premissene representanten legger inn i spørsmålet, for jeg mener at jeg redegjorde i mitt svar for totalen i den pakken, som har hatt stor betydning for verftsnæringen i Norge. Det er en grunnleggende forutsetning som en del av det EØS-medlemskapet vi har, at vi konkurrerer sammen med andre selskaper som ønsker å by på kontrakten, og da er det den vurderingen de som er innkjøpere, må gjøre og har gjort i dette tilfellet.

Det at verftsindustrien har utfordringer, er det ikke tvil om, og derfor har vi lagt fram denne pakken. Men vi jobber også nå med denne kondemneringsordningen for offshoreskip og med litt ulike ting framover, for dette er en industri som har utfordringer også framover.

Morten Ørsal Johansen (FrP) [12:33:10]: Tiltakspakken som Stortinget vedtok, var for å hjelpe bl.a. norsk verftsindustri i en spesiell situasjon. Havforskningsinstituttet er underlagt Nærings- og fiskeridepartementet. Rederisjefen ved Havforskningsinstituttet har bl.a. i Klassekampen forklart hvorfor et nederlandsk verft ble tildelt kontrakten på byggingen av dette forskningsskipet, og prøvd å tilbakevise kritikken som de har blitt usatt for, bl.a. fra en del stortingsrepresentanter. I den forbindelse uttrykker rederisjefen følgende:

«Vi bøyer nakken og lukker ørene for all kjeften vi får, og vet at det kommer til å gå over.»

Hva synes statsråden som ansvarlig statsråd for Havforskningsinstituttet om en slik uttalelse fra rederisjefen?

Statsråd Iselin Nybø [12:33:58]: Nå er det som sagt fiskeri- og sjømatministeren som er den ansvarlige statsråden for Havforskningsinstituttet, men de føler nok at de står i et visst press som følge av den offentlige debatten som har kommet etter dette anbudet. Stortinget er klar over de spillereglene som gjelder når vi setter ut offentlige anbud, så det kan ikke komme som en overraskelse at også andre land, andre lands verftsindustri, ønsker å konkurrere om de ulike oppdragene som lyses ut. I den totale pakken som ble lagt fram, er det mye – mesteparten – som går til norske verft. Havforskningsinstituttet har gjort en annen vurdering, men jeg er sikker på at de kommer til å få et godt skip ut av dette, selv om vi selvfølgelig skulle ønske at de norske verftene også var konkurransedyktige i det anbudet.

Spørsmål 13

Fra representanten Audun Lysbakken til næringsministeren:

«Regjeringen skryter ofte av det Norge har fått til på grønn skipsfart, vel vitende om at det var fremoverlente fylker på Vestlandet og Trøndelag som dro i gang satsingen. Vi ligger fortsatt i front, men det er verdt å stille spørsmål ved om Norge sakker akterut nå.

Hva gjør regjeringen for at vi skal vinne eksportmarkedet på grønn skipsfart, og hvordan har de konkret tenkt å gå fra ferger til større skip?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 14

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Lars Haltbrekken til næringsministeren, er overført til fiskeri- og sjømatministeren som rette vedkommende.

Lars Haltbrekken (SV) [12:35:10]: «Havforskningsinstituttets nye forskningsfartøy skal bygges med koronapenger i Nederland – med gammel dieselteknologi. Batteripakken som var planlagt for hybrid drift, måtte droppes. Det ble for dyrt. Bevilgningen på 110 mill. kroner til forskningsskip strakk ikke til. Stortingets intensjon var å støtte verftene og overgang til lavere utslipp fra norsk skipsfart, men det motsatte skjedde. Skipet bygges i utlandet og med vanlig dieselmotor.

Hva har statsråden gjort for at skipet skulle bygges i Norge med lave utslipp?»

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [12:36:03]: Jeg får begynne med å gratulere representanten med bursdagen i går!

Formålet med verftspakken er bl.a. å øke mengden oppdrag fra det offentlige som norske verft kan konkurrere om. Kontrakten for oppgradering av Skjold-klassekorvettene for Sjøforsvaret har gått til Umoe Mandal, og alle kontraktene for oppgradering av Havforskningsinstituttets forskningsfartøy har gått til norske verft. Hoveddelen av pakken har derfor gått til norske verft.

I anbudsprosessen for et nytt kystgående forskningsfartøy var det imidlertid et nederlandsk verft som kom best ut når det gjaldt både kvalitet og pris, og da måtte dette tilbudet velges. Offentlige innkjøpere som Havforskningsinstituttet må forholde seg til anskaffelsesregelverket. Som jeg har uttrykt tidligere, har jeg full tillit til hvordan Havforskningsinstituttet har håndtert denne anskaffelsen. Instituttet opplyser at de har gjort det de har kunnet for å tilrettelegge for at norske aktører skal være konkurransedyktige, men de må velge det tilbudet som er best ut fra de kriteriene som er satt opp. Havforskningsinstituttet er selv nærmest til å vurdere hvordan de best kan innrette anskaffelsen slik at de kan få et mest mulig hensiktsmessig fartøy innenfor de økonomiske rammene som er satt, og med tanke på det oppdraget som fartøyet skal løse. Det må også tas hensyn til at et forskningsfartøy som dette vil ha operasjoner over store geografiske områder, med lang tid mellom hvert havneanløp og anløp i havner som ikke har infrastruktur for å støtte alternative energibærere som f.eks. lading eller hydrogenfyllinger.

Jeg skal ikke gå inn i de tekniske detaljene, men det stemmer ikke at fartøyet bygges med gammel teknologi. Fartøyet er basert på moderne teknologi og vil ha et lavt utslipp av partikler og skadelige gasser, ifølge Havforskningsinstituttet. Det er gjennomført mange tiltak for å redusere bunkersforbruket så mye som mulig innenfor de gitte økonomiske rammene.

Regjeringens politikk er å legge de overordnede rammebetingelsene for de maritime næringene og for dem som skal gjennomføre anskaffelser. Blant annet er det i 2020 lagt fram en omfattende pakke for grønn skipsfart. Videre vil utslippskrav og reguleringer påvirke de valgene som blir tatt. Så må den enkelte innkjøper innenfor disse rammebetingelsene selv avgjøre hva som totalt sett blir den beste løsningen.

Lars Haltbrekken (SV) [12:38:27]: Jeg takker for svaret. Jeg takker også for gratulasjonen.

Jeg har et oppfølgingsspørsmål: I lov om offentlige anskaffelser står det at man skal bidra til å « redusere skadelig miljøpåvirkning, og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant ». Det må jo sies å være relevant når man snakker om bygging av en båt som skal gå noen år på sjøen. I konkurransegrunnlaget for båten fra Havforskningsinstituttet står det bl.a.:

«Oppdragsgiver vil vektlegge at det benyttes miljøvennlige materialer og produkter ved konstruksjon, bygging og utrustning av kystforskningsfartøyet. Leverandøren skal i den forbindelse angi og gi en beskrivelse av hvilke miljøvennlige materialer og produkter leverandøren vil benytte ved produksjon av fartøyet.»

Det stilles altså krav til materialvalg. Men spørsmålet mitt er: Er det riktig at det ikke ble stilt noen krav til utslippene fra driften av båten?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [12:39:31]: Havforskningsinstituttet har forholdt seg til den kostnadsrammen som er satt, og vi har ikke gitt detaljerte føringer for hvordan anskaffelsen skulle gjennomføres.

Jeg vil også, for så vidt, referere til et forslag fra SV i Stortinget, som jeg tror kom i forbindelse med denne saken, der det er uttrykt «nullutslippsteknologi der det er mulig». Litt av problemstillingen her er jo bl.a. at når skipet skal seile over store avstander, er det i dag ifølge Havforskningsinstituttet ikke infrastruktur på plass, f.eks. når det gjelder elektrisitet, batteri og sånne ting, noe som gjør det vanskelig med tanke på det oppdraget fartøyet skal ha. Man er rett og slett litt for tidlig ute, ifølge Havforskningsinstituttet.

Så vil jeg si: Vi har klart å få til elektrifisering av ferger, og nå er hurtigbåter på gang, så det er jo – jeg vil si – et isfjell som er i siget når det gjelder å få til en positiv utvikling innen utslippsteknologi. Det er også mulighet for å ettermontere dette på fartøyet.

Lars Haltbrekken (SV) [12:40:33]: Jeg takker igjen for svaret.

Så vil jeg henlede oppmerksomheten på forskrift om offentlige anskaffelser § 7-9, der det står om minimering av miljøbelastning. Der står det:

«Oppdragsgiveren skal legge vekt på å minimere miljøbelastningen og fremme klimavennlige løsninger ved sine anskaffelser og kan stille miljøkrav og kriterier i alle trinn av anskaffelsesprosessen der det er relevant og knyttet til leveransen. Der miljø brukes som tildelingskriterium, bør det som hovedregel vektles minimum 30 prosent.»

Man kan velge ikke å ha 30 pst. miljøvektning, men da må man ha andre grep i anbudet for å minimere miljøbelastningen og fremme klimavennlige løsninger. Spørsmålet mitt er: Ble det i anbudet stilt andre krav for å redusere klimabelastningen?

Statsråd Odd Emil Ingebrigtsen [12:41:34]: Jeg vil gjenta at vi ikke har lagt detaljerte føringer for anskaffelsen. Havforskningsinstituttet har holdt seg innenfor den rammen som ble satt, og som ble vedtatt av Stortinget, 110 mill. kr. I tillegg er rammen i etterkant økt til

128 mill. kr for å prøve å få mer fartøy og utstyr for pengene, for å si det litt folkelig.

Jeg har full tillit til at Havforskningsinstituttet har fulgt de nødvendige reglene og forskriftene som gjelder for offentlige anskaffelser, i dette tilfellet, og de har skaffet seg et viktig forskningsfartøy i forbindelse med satsingen vi gjør for å få en bærekraftig utvikling av de marine næringene våre. Det inkluderer ikke bare verftsindustrien, men selvfølgelig også fiskeri og sjømat, som er mitt primære område.

Jeg har lyst til å si at norske verft har gjort det veldig godt når det gjelder bygging av skip til fisk og oppdrett. Der har man virkelig utmerket seg, og også på oppdrag fra utlandet, som har gått andre veien.

Spørsmål 15

Arne Nævra (SV) [12:42:49]: «En NGU-rapport bestilt av Statens vegvesen viser til konkrete svakhetssoner med meget dårlig fjell i havbunnen mellom Tautra og Otrøya.

Kan statsråden garantere at de rapporter som Statens vegvesen har fått utarbeidet for tunneltraseen i prosjektet Møreaksen, dokumenterer at det er forsvarlig å bygge en tunnel med mer enn 300 meters dybde og 16 km lengde i dette aktive jordskjelvområdet der NGU presiserer at det må planlegges for å tåle jordskjelv på minst 5,0 på Richters skala?»

Statsråd Knut Arild Hareide [12:43:32]: Eg takkar for spørsmålet.

Som ein del av planarbeidet og etterfølgjande optimalisering av prosjektet Møreaksen, er det blitt gjennomført omfattande ingeniørgeologisk kartlegging. Svært omfattande undersøkingar er utført med fleire boringar i alle kritiske parti. Vidare er det gjennomført fleire omgangar med seismikk og tolking av beste ekspertise samt kjerneboringar gjennom så godt som heile tunnallengda. Det er vidare innhenta erfaringar frå Fannefjordtunnelen, som er driven gjennom tilsvarende bergformasjon nokre kilometer lenger aust i fjorden. Samla gjer dette at ein aldri før har hatt betre forundersøkingar å basere vurderingane på.

Kunnskapen om berggrunnen som den framtidige tunnelen skal gå i, er faktisk for dette prosjektet no så godt dokumentert at Vegdirektoratet har godkjent å redusere kravet til minimum fjelloverdekking på enkelte strekningar i tunnelen.

Det er oppretta ei eiga ekspertgruppe med spesialistekspertise frå både NTNU, SINTEF, NGU og konsulentbransjen utover eigen ekspertise i Statens vegvesen. Ekspertgruppa har følgd prosjektet tett og har bidrege med råd til avgjerder for aktuelle undersøkingar av

berggrunnen. Gruppa er planlagt å skulle følgje prosjektet òg vidare gjennom utbyggingsperioden og fram til prosjektet er ferdig gjennomført.

Rapporten frå NGU som Statens vegvesen fekk utarbeidd i 2015, omhandla bl.a. risiko for jordskjelv og kva krefter tunnelen må planleggjast for. Ifølgje Statens vegvesens vurdering vil dei kreftene som vil påverke tunnelen ved eit eventuelt jordskjelv i denne storleiken, ikkje vere så store at det er behov for auka sikring av tunnelen utover det som uansett er nødvendig for å sikre bergrommet/tunnelen.

Under bygging er tunnelar bygde med bore- og sprengemetoden, og fjellet er derfor utsett for mange kraftige restingar undervegs. Statens vegvesen har gjort vurderingar av mogleg indirekte skade forårsaka av skred og tsunami som kan tenkjast å oppstå etter eit jordskjelv. Det er føretatt grundige kartleggingar i samband med tunnelpåhogga på Nautneset. Vidare er tunnelpåhogga lagt slik at det ligg over høgste berekna oppskyllingshøgde for eit tusenårsskred.

Ut frå dei forundersøkingane som er gjort og dei tiltak som er blitt sette i verk under bygging av tunnelen, vil ein framtidig toløpstunnel under Romsdalsfjorden vere ei fullt ut forsvarleg løysing.

Arne Nævra (SV) [12:46:28]: Jeg takker for svaret, men jeg legger merke til at statsråden ikke tør å garantere at man eventuelt skal bygge en tunnel som skal tåle 5,0 på Richters skala, sånn som NGU anbefaler.

Jeg syns ikke det er merkelig når folk kanskje betenker seg på å kjøre i en tunnel under fjorden – 300 meter dyp, 16 kilometer lang, og med eventuell fare for sprekkdannelser. Vi kjenner til at det har vært jordskjelv her – helt oppe i 4,0 på Richters skala, faktisk – i disse områdene, så det er utsatt. Dette kommer altså på toppen av den usikkerheten som er rundt det å lage en tunnel under fjorden uansett, med tanke på tungbiltrafikk osv.

Så jeg vil spørre: Er det ikke naturlig å tenke seg at statsråden kunne høste erfaring fra et annet risikoprojekt først, nemlig Rogfast, før han tenker seg i det hele tatt å planlegge Møreaksen?

Statsråd Knut Arild Hareide [12:47:33]: Me er det landet som er lengst framme i bygging av undersjøiske tunnelar. I Rogaland har me nettopp opna ein stor tunnel som heiter Ryfast. Me er no i gang med å bygge Rogfast, og dei fagmiljøa me har i Noreg på dette, er altså dei fremste i verda.

Det som var mitt ønske med det svaret eg gav, var å seie noko om grundigheita i arbeidet som Statens vegvesen gjer her. Eg trur ikkje nokon av oss ønsker å investere store beløp som skapar usikkerheit. Så er det vanskeleg politisk å vurdere denne type saker, men det

eg har gjort, er å få ei samla skildring frå Statens vegvesen av det arbeidet som er gjort.

Eg trur me kan oppsummere med å seie at me har ikkje betre fagmiljø i verda på denne problemstillinga enn det me har i Noreg. Me har gjort eit betydeleg arbeid, og eg kjenner meg trygg på det arbeidet som òg vil bli gjort knytt til Møreaksen.

Arne Nævra (SV) [12:48:38]: Jeg takker for det svaret også.

Statsråden henviste til det beste fagmiljøet i verden. Det beste fagmiljøet i Norge, i hvert fall, er antagelig NORSAR. Så vidt jeg vet, er ikke NORSAR direkte blitt kontaktet i denne saken. En henviste heller ikke til det i den ekspertgruppen, tror jeg. Så spørsmålet mitt er også om statsråden vil sørge for at også NORSAR blir kontaktet i denne forbindelsen.

Ellers er det sann at over 35 km av traseen er planlagt i tunnel og er på mange måter et enormt pengeslående miljø- og klimafiendtlig prosjekt, sånn SV ser det. I vår store plan om et rettferdig grønt skifte er det kjent for statsråden at vi ønsker oss hyppige nullutslippsferger i stedet for disse undersjøiske eventyrlige tunnelene som det legges opp til. Når vil statsråden innse at hyppige nullutslippsferger, etter hvert med selvkjøring, vil være det desidert beste alternativet for alle de svulstige fjordkryssingene i fergefri E39? Vil han eventuelt se på dette som et utstillingsvindu for norsk maritim industri?

Statsråd Knut Arild Hareide [12:49:50]: Det er to problemstillinger representanten Nævra tar opp her. Det eine eg har lyst til å seie, er at eg trur det er klokt at me har kontakt med ulike fagmiljø. Derfor kjem eg til å be Statens vegvesen om å ta kontakt òg med fagmiljøet NORSAR for å følge opp det.

Så er ei problemstilling: Kva er løysinga for dette? Uavhengig av det trur eg me alle er opptatt av at det skal vere sikre og gode løysingar. Det er ei politisk ueinigheit om kva me skal gjere med ein del fjordkryssingsprosjekt. Eg meiner me skal prioritere dei fjordkryssingsprosjekta som er dei mest aktuelle, og f.eks. i Rogaland var det regjeringa til Arne Nævra som sette i gong prosjektet knytt til Ryfast. Rogfast er no kome og vil òg gi ei betydeleg utvikling og bety noko anna enn ferjedrift, f.eks. knytt til strekninga mellom Nord- og Sør-Rogaland. Der er det ein politisk del, men me kan vere fullt ut einige om at me uansett ønsker trygge utbyggingar.

Spørsmål 16

Bengt Fasteraune (Sp) [12:51:10]: «Som en del av jernbanereformen ble Bane NOR opprettet. Ifølge Riks-

revisjonen mangler selskapet kostnadskontroll, noe som skaper utfordringer for gjennomføringen av jernbaneprosjekter i NTP. Ifølge lekkasjene fra neste NTP så velger regjeringen å overføre fellesprosjektet E16/Ringeriksbanen til Nye Veier.

Er det slik at når regjeringen har mislykkes med sin jernbanereform, så velger de ikke å rydde opp i rotet reformen har skapt, men de velger å flytte prosjekter fra Bane NOR til Nye Veier?»

Statsråd Knut Arild Hareide [12:51:47]: Eg takkar for spørsmålet. Eg vil svare nei på det, men naturleg nok tar det tid å gjennomføre jernbanereforma. Det har me òg sett frå andre sektorar. Det er naturleg for meg å peike på helsereforma, som me òg såg tok tid før me fekk sett ho ut i livet på ein god måte.

Eg orienterte kontroll- og konstitusjonskomiteen 22. februar i år om at det no går føre seg eit utgreiingsarbeid i departementet. Me greier ut styringa av jernbanesektoren for å identifisere tiltak som vil gi dei rette insentiva til god økonomistyring og effektiv oppgaveløysing. I dette utgreiingsarbeidet jobbar me bl.a. med å vurdere om det er element frå Nye Vegar-modellen som òg bør nyttast i jernbanesektoren.

Parallelt med utgreiingsarbeidet og som eit ledd i å leggje til rette for læring på tvers av sektorar, har regjeringa jobba med å identifisere forbetringstiltak. Desse vil bli presenterte i Nasjonal transportplan 2022–2033. Eitt av forbetringstiltaka som regjeringa legg opp til, er å gi Nye Vegar ansvar for planlegging og gjennomføring av fellesprosjektet Ringeriksbanen og E16 Skaret–Høgkastet.

Minst like viktig er det arbeidet regjeringa gjer med å betre rammevilkåra for Bane NOR, sånn at føretaket blir sett betre i stand til å løyse oppgåvene sine på ein effektiv måte og med god kostnadskontroll. Det vil bli løyvd betydelege midlar til jernbanen, og målet til regjeringa er å få mest mogleg igjen for dei pengane me investerer i jernbanen.

Nye Vegar har på oppdrag av Samferdselsdepartementet vurdert potensialet og risikoen knytt til å la selskapet ta ansvar for planlegging og gjennomføring av fellesprosjektet. Nye Vegar anslår at det er mogleg å finansiere fellesprosjektet utan å måtte auke den samla kostnadsramma og med vesentleg forbetra samfunnsøkonomisk lønnsemd.

Eg trur det ville verka skjerpande at Nye Vegar òg får ansvar for jernbanedelen av fellesprosjektet. På denne måten kan me leggje til rette for ein tilsvarande dynamikk i jernbanesektoren som det er skapt i vegsektoren mellom Statens vegvesen og Nye Vegar. Eg meiner likevel det viktigaste i denne saka er at Nye Vegar ser moglegheit for å forbetre fellesprosjektet, og

at dei har vist at dei har gode system for kostnadskontroll.

Me jobbar med å forbetre jernbanesektoren, og eg trur nettopp det å ha to utbyggingsmiljø for jernbane, sånn som me òg har på vegsida, vil skape ein positiv dynamikk. Me som er glade i jernbanen, bør òg tenkje at den moglegheita ein har fått på vegsida, bør så absolutt òg jernbanen få inn i framtida.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:54:44]: Det er mange som er glad i jernbanen, men kostnadsøkningene på Bane NOR-prosjektene gjør det nå umulig å nå målsettingene i NTP, sier statsråden – i diverse lekkasjer. Heldigvis fastholder Bane NOR sin prioritet av drift og vedlikehold, selv om etterslepet øker. Når vi ser ambisjonsnivået for ytre intercity, slår dette alvorlige sprekker. Ringeriksbanen blir overført til Nye Veier, og – det må jeg si – uten politisk innflytelse på oppstart og sluttdato på et prosjekt som allerede skulle vært i gang.

Det er under et år siden det ble kraftige reaksjoner i byggebransjen da Bane NOR avlyste et stort rådgiveroppdrag på utbyggingen mot Hamar. Nå skjer det samme igjen. Kostnadsøkningene og stadig strammere jernbaneprioriteringer har ført til at Osilotunellen har falt nedover og kanskje ut av prioriteringslisten. Anbud er avlyst på oppløpssiden, og direktoratet sier at det kanskje ikke er behov for Osilotunellen.

Er Osilotunellen en forutsetning for å gjennomføre intercityprosjekter?

Statsråd Knut Arild Hareide [12:55:49]: Me veit at det vil vere behov for ein osilotunell. Det har betydning for heile Jernbane-Noreg, og det er naturleg nok ting me vil peike på når me legg fram Nasjonal transportplan.

Så har eg lyst til å seie at om me vel å overføre eit prosjekt til Nye Vegar, vil det vere naturleg i den runden òg å diskutere oppstart og ein eventuell sluttdato knytt til eit sånt prosjekt. Det er òg fordi porteføljen for Nye Vegar på banesida da ville bestå av eitt stort prosjekt, og det ville ikkje vere naturleg å setje det inn i, kall det, vegporteføljen til Nye Vegar.

Eg la merke til representanten Fasteraune peikte på at det vil vere behov for å vite kva tid ein startar med eit sånt prosjekt, og òg sluttdato, og det er ting me òg meiner me må ha kontroll på. Skal Nye Vegar få det prosjektet, må me òg ha ei viss oversikt over når Ringeriksbanen kjem, kva tid det vil bli starta opp, og kva tid det vil vere ferdig.

Bengt Fasteraune (Sp) [12:56:54]: Jeg takker for svaret. Det siste burde også vært gjeldende for de andre veiprosjektene de har.

Nå er det altså skapt usikkerhet om Ringeriksbanen, Osilotunellen og intercity, og situasjonen er åpenbart slik at porteføljen for Bane NOR er for stor, og den mangler styring. Men jernbanen er så mye mer. Hva med K5 Bergen–Voss? Hva med Ofotbanen? Hva med Narvikterminalen? Hva med godspakker, elektrifisering, totimers avgang Oslo–Trondheim og satsing på Trønderbanen til Steinkjer? Er dette også prosjekter som nå faller innenfor kategorien «vent og se», eller er dette prosjekter som bør forseres? Mange av de prosjektene er ferdig detaljplanlagt og trenger egentlig bare et signal om beslutning.

Statsråd Knut Arild Hareide [12:57:46]: Eg synest representanten Fasteraune seier det godt når han seier at porteføljen for Bane NOR er for stor, og det er eit veldig godt argument for å gi Nye Vegar prosjekt og dermed dele opp den porteføljen.

Da Magnhild Meltveit Kleppa var statsråd, starta ho ein snuoperasjon. Ein betydeleg auke starta i hennar tid, og ein satsa på jernbanen. Me har meir enn tredobla løyvingane for jernbanen i løpet av det tiåret som no har gått. Men me ser at på grunn av dei kostnadsoverskridingane me har, vil me ha ei utfordring med å levere dei prosjekta som er både ferdige, modne og klare til å setjast i gang. Me har hatt store kostnadsoverskridingar, og eg trur nettopp da å få to utbyggingsmiljø, å få noko av den same dynamikken som me har hatt på vegsida, er eit veldig godt verkemiddel for å få til betre resultat framover, sånn at me får mest mogleg jernbane for pengane.

Spørsmål 17

Himanshu Gulati (FrP) [12:59:01]: «Innføringen av tapsgrenser hos Norsk Rikstoto har skapt utfordringer for mange spillere og er forventet å redusere spillerskapet og norsk hestesports inntekter med betydelige beløp.

Hvor mye tror statsråden at Norsk Rikstotos omsetning vil gå ned, tror hun at kanaliseringsgraden til utenlandske spillerskap vil gå opp som følge av innføringen, og er hun uenig med Det Norske Travelskaps styreleder i at det ikke er en sammenheng mellom innføring av tapsgrenser og fjerning av totalisatoravgift som mange opplevde som et koronakrisetiltak?»

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [12:59:36]: Representanten Gulati innleder med å si at innføring av tapsgrenser hos Norsk Rikstoto har skapt utfordringer for mange spillere. Jeg vet ikke hvilke utfordringer han konkret sikter til, men selv er jeg opptatt av de utfordringene problematisk spilleadferd skaper for spillere

som sliter med dette, og for deres familiemedlemmer. Jeg er derfor glad for at det ble bred enighet om å bevare og styrke enerettsmodellen som redskap for å sikre ansvarlige pengespill som forebygger negative sosiale konsekvenser.

Omsetningen hos Norsk Rikstoto har vist en fallende tendens de siste årene. Utfordringen for Rikstoto blir å kanalisere en større del av spillelysten i samfunnet til sine spillprodukter. I den sammenhengen er det positivt at Rikstoto i møte med departementet har opplyst at antall spillere hos dem har økt siden nyttår.

Norsk Rikstoto leverte i juni 2020 en prognose som viste at tapsgrensemodellen som ble innført, ville redusere omsetningen med 12 pst. Så langt er omsetningsnedgangen vesentlig lavere enn prognosen fra juni i fjor. Fra 14. februar i år hadde omsetningen falt med 5,5 pst. sammenlignet med samme periode i 2020. Gjennomsnittlig omsetningsnedgang fram til 14. februar de to siste årene før innføring av tapsgrensene var 4,5 pst. per år. Norsk Rikstoto forventer at tapsgrensene kan føre til et sterkere omsetningsfall fremover.

Norsk Rikstoto har en del spillere som spiller for store beløp – og taper store beløp. Det er sannsynlig at noen av disse søker seg til andre spillselskaper når de blir stoppet av tapsgrensene. Dette vil trolig ha liten effekt på kanaliseringsgraden til det regulerte pengespillmarkedet i Norge, men er en viktig forklaring på hvorfor innføring av maksimalgrenser fører til omsetningsnedgang hos Rikstoto.

Sammenhengen mellom innføring av tapsgrenser og fjerning av totalisatoravgift er at begge tiltakene har betydning for hestesportens rammevilkår. Tapsgrensene fører til redusert omsetning hos Norsk Rikstoto og dermed mindre midler å overføre til hestesporten. Fritak for totalisatoravgift gir lavere kostnader for Norsk Rikstoto og dermed mer midler å overføre til hestesporten. Jeg opplever at familie- og kulturkomiteen også var opptatt av denne sammenhengen ved behandlingen av representantforslaget om tapsgrenser i fjor høst. Da var komiteflertallet enig i at det var riktig å innføre tapsgrenser, men Stortinget fattet samtidig et anmodningsvedtak om at totalisatoravgiften skulle fjernes permanent.

Himanshu Gulati (FrP) [13:02:50]: Jeg vil gjerne takke statsråden for svaret. Vi er enige om at bekjempelse av spillavhengighet er en viktig samfunnsoppgave. Men måten Norsk Rikstotos omsetning henger sammen på, er bl.a. at en liten gruppe spillere, såkalte høyintensivspillere, som driver med hestespill mer som en profesjonell pengeplassering, står for en relativt stor andel av inntektene til Rikstoto og også pengestrøm-

mene til Rikstoto. Vår frykt, og også mange i hestemiljøets frykt, er at denne innføringen ikke bidrar til en reduksjon av spilleavhengighet, men heller til en reduksjon av inntektene fra høyintensivgruppen.

Jeg vet at statsråden er opptatt av en høy kanaliseringsgrad til Norsk Rikstoto. Den er allerede på ca. 98 pst, om jeg ikke tar feil, og at hun er opptatt av enerettsmodellen. Ser ikke statsråden utfordringen og problemet med at innføringen av tapsgrensene kan bidra til en mindre kanaliseringsgrad og derfor en utfordring av enerettsmodellen?

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:03:53]: Jeg som statsråd er opptatt av konsekvensen av innføringen av tapsgrensene, men da tapsgrensemodellen ble innført, ble, slik jeg har oppfattet det, selve innfasingen av tapsgrensene som Stortinget vedtok, gjort på den måten som Norsk Rikstoto selv hadde foreslått.

I utgangspunktet hadde jeg lagt til grunn at det skulle være en smidig innfasing. Så fremmet Norsk Rikstoto i midten av januar et forslag om en annen tilnærming til den innfasingen, nettopp med det spørsmålet representanten har. Nå jobber Lotteritilsynet og Norsk Rikstoto sammen med departementet med å se på om det finnes muligheter for å få en smidigere innføring innenfor de rammene som er gitt.

Himanshu Gulati (FrP) [13:04:50]: Til en litt annen side av denne problemstillingen: Det har vært stor bekymring rundt økningen av en mulig spillmanipulasjon, bl.a. som en konsekvens av innføring av tapsgrensene, og som Trav og Galopp-Nytt bl.a. har skrevet om, har det også vært et tilfelle i slutten av februar der man har sett et mulig tilfelle av spillmanipulasjon.

Jeg lurer på om statsråden er bekymret for dette, og hva hun eventuelt vil gjøre for å sørge for at vi ikke ser flere sånne tilfeller.

Statsråd Olaug Vervik Bollestad [13:05:20]: Jeg som statsråd er opptatt av både å sikre det vi har tillatt av spill i Norge, og at Lotteritilsynet skal jobbe med avgrensninger av manipulasjoner og å hindre at utenlandske spillselskaper får tilgang til det de ikke skal ha tilgang til. Jeg mener Lotteritilsynet til enhver tid må være opptatt av å hindre den muligheten og minske det mulighetsvinduet, enten det heter manipulasjon eller andre tilganger til det norske markedet.

Spørsmål 18

Fra representanten Sylvi Listhaug til kultur- og likestillingsministeren:

«For få uker siden måtte NRK stå skolerett og beklage at en programleder i et av deres radioprogram spredde et antisemittistisk budskap over eteren. Heldigvis er det sjelden vi hører slike budskap i norske medier, men like fullt er antisemittisme fortsatt et problem i Norge. Kultur- og likestillingsministeren har diskriminering i sin portefølje.

Hvorfor vil ikke statsråden, som ellers er aktiv i rasismedebatten, ta avstand fra slike antisemittistiske budskap som vi var vitne til i NRK?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

Spørsmål 19

Fra Emilie Enger Mehl til klima- og miljøministeren:

«7. desember 2020 vedtok Stortinget følgende: "Stortinget ber regjeringen stoppe enhver utvidelse av ulvesonen, herunder midlertidig utvidelse. Med midlertidig utvidelse forstås vernesoner/buffersoner som verner et avgrenset område i beiteprioritert område utenfor ulvesonen der det vanligvis kan utøves lisensfelling. [...]" Nå har regjeringen klart i strid med dette etablert nye, midlertidige buffersoner for å verne Elgåulven som er på vandring.

Vil regjeringen umiddelbart rette seg etter Stortingets klare vedtak, og sette i gang jakt?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake. Sak nr. 2 er dermed ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [13:06:03]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Så synes ikke, og møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.07.
